پدې گڼه کښې

شماره‌ءفوق العاده به‌مناسبت
انتشار قانون اساسی
افغانستان

رسمی جریده

د افغانستان د پادشاهی دولت رسمی خپرونه

شنبه دمیزان (۱۱) ۱۳٤۳ هجری شمسی کال پرله پسی گڼه (۱۲)

قانون اساسی افغانستان

فهرست

دیباچه

فصل اول د ولت

فصل دوم پادشاه

فصل سوم حقوق و وظائف اساسی مردم

فصل چارم شوری

فصل پنجم لویه جرگه

فصل ششم حکومت

فصل هفتم قضاء

فصل هشتم اداره

فصل نهم حالت اضطرار

فصل دهم تعدیل

فصل یازدهم احکام انتقالی

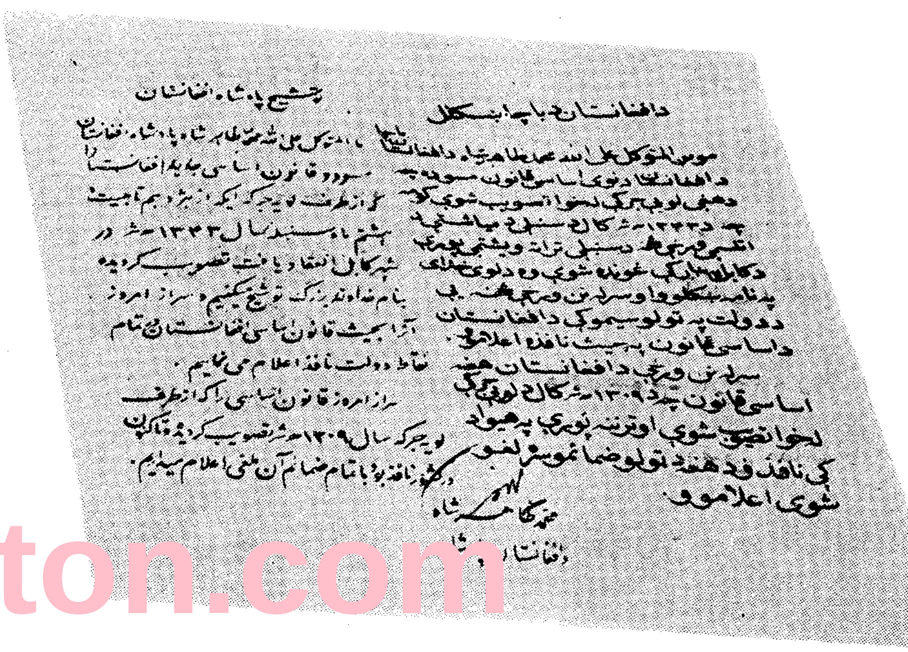

توشیح پادشاه افغانستان

د افغانستان د پاچا لاسلیک

Ketabton.com

بسم الله الرحمن الرحیم

بنام خداوند توانا و دادگر

بمنظور تنظیم حیات ملی افغانستان مطابق به مقتضیات عصر و براساس واقعیات تاریخ وفرهنگ ملی .

بمنظور تأمین عدالت ومساوات .

بمنظور تطبیق دیموکراسی سیاسی ـ اقتصادی واجتماعی .

بمنظور تنظیم شئون وارکان دولت برای تأمین آزادی ورفاه

خدای په نامه

م دملی ثقافت او تاریخ د پیښنیو

سمینت دپاره .

ه کولو دپاره .

ماعی دیموکراسی دتطبیق دپاره ،

سائی اوعمومی نظم د ساتنی

کانو دسمینت دپاره .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی فصل

دولت

لمړی ماده- افغانستان یو مشروطه باچائی ، خپلواك ، یوموټی اونه بېلېدونکی دولت دی. ملی حاکمیت په افغانستان کښې په ملت پورې تعلق لری .

دافغانستان ملت ټول هغه افراد دی چه دقانون له حکمه سره سم دافغانستان ددولت تابعیت لری . ددې افرادو په هریو فرد باندې دافغان دکلمې اطلاق کیږي .

دوهمه ماده- دافغانستان دین داسلام سپیڅلی دین دی .

دینی شعایر ددولت له خوا د حنفی مذهب د حکمونو سره سم پرځای کیږی .

دملت هغه کسان چه مسلمانان نه دی په هغو حدودو کښې دننه چه دچال چلند او عامی هوساینی په باب قوانین ئې ټاکي آزاد دي چه خپل مذهبی مراسم په ځای کړی .

دریمه ماده- دافغانستان دژبو له جملې څخه پښتو او دری رسمی ژبې دی .

څلورمه ماده - دافغانستان بیرغ له دریو توتو جوړ دی چه رنګونه ئې تور ، سور او شین دی اویو هوموره ولاړې څنګ په څنګ دکیڼې خوانه په ښۍ اوړې تللی دي .

دهر رنګ ساره ئې داوږدود نیمائی هومره دی . په مینځ کښې یې په سپین رنګ دمحراب او منبر نشان لګید لی دی چه دواړو خواوته ئې دوه بیرغونه ولاړدی او له دواړو غاړوئې دغنمو دوه وږي چاپېر دي .

پنځمه ماده- دافغانستان پایتخت د کابل ښار دی .

دوهم فصل

باچا

شپږمه ماده- په افغانستان کښې باچا د ملی حاکمیت ښکارندوی دی.

اوومه ماده - باچا داسلام دسپیڅلی دین داساسو نوساتونوال ، دافغانستان دخپلواکۍ او دسیمې دتمامیت ساتونکی ، داساسی قانون ساتندوی او دملی یووالی مرکزدی .

اتمه ماده- باچا باید دافغانستان له اتباعو ، مسلمان او په حنفی مذهب وی .

نهمه ماده- دباچا وظیفی اوحقونه دادی:

۱- دافغانستان داردو لویه مشری.

۲- دجنګ او اوربند اعلان .

۳- دلویې جرګې دائرول او پرانستل .

٤- دشوری دعادی غونډې پرانستل .

٥- دشوری دفوق العاده غونډې دائرول او پرانستل .

٦- دشوری رنګول اود نوو انتخاباتو دفرمان ویستل نوي انتخابات دشوری د انحلال دتاریخ نه په درې میاشتو کښې دننه دننه سرته رسیږی .

فصل اول

دولت

مادۀ اول- افغانستان دولت پادشاهی مشروطه ، مستقل واحد وغیر قابل تجزیه است.

حاکمیت ملی درافغانستان به ملت تعلق دارد .

ملت افغانستان عبارت است ازتمام افرادیکه تابعیت دولت افغانستان را مطابق به احکام قانون دارا باشند .

برهرفرد ازافراد مذکور کلمۀ افغان اطلاق میشود .

مادۀ دوم- دین افغانستان دین مقدس اسلام است . شعایر دینی از طرف دولت مطابق به احکام مذهب حنفی اجراء میگردد.

آن افراد ملت که پیرو دین اسلام نیستند در اجرای مراسم مذهبی خود درداخل حدودیکه قوانین مربوط به آداب وآسایش عامه تعیین میکند، آزاد میباشند .

مادۀ سوم- ازجملۀ زبان های افغانستان پښتو ودری زبان های رسمی میباشد .

مادۀ چارم- بیرق افغانستان مرکب است ازسه قطعه برنگهای سیاه، سرخ وسبزکه بصورت عمودی باندازه‌های مساوی ازچپ به راست درکنار هم واقع شده .عرض مقدار هررنگ معادل نصف طول آنست .دروسط نشان محراب ومنبر برنگ سفید جادارد که دردوگوشۀ آن دو بیرق نصب وازدوطرف به دو خوشۀ گندم احاطه شده است .

مادۀ پنجم- پایتخت افغانستان شهر کابل است.

فصل دوم

پادشاه

ماده ششم- درافغانستان پادشاه حاکمیت ملی را تمثیل میکند.

ماده هفتم- پادشاه حامی اساسات دین مقدس اسلام ، حافظ استقلال وتمامیت ساحه ، نگهبان قانون اساسی ومرکز وحدت ملی افغانستان میباشد.

ماده هشتم- پادشاه باید ازتبعه افغانستان ، مسلمان وپیرو مذهب حنفی باشد.

ماده نهم- پادشاه دارای حقوق ووظایف آتی میباشد:

۱- قیادت اعلای اردوی افغانستان .

۲- اعلان حرب ومتارکه.

۳- دایرکردن وافتتاح لویه جرگه .

٤- افتتاح اجلاس عادی شوری .

٥- دایرنمردن وافتتاح اجلاس فوق العاده شوری .

٦- منحل ساختن شوری واصدار فرمان انتخابات مجدد .

انتخابات مجدد درخلال مدت سه ماه ازتاریخ انحلال شوری انجام میباید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- دقوانینو ښکو ل اوده غو دجاری کولو اعلام .

۸- دتقنینی فرمانو نو ویستل .

۹- دقانون دحکمو نو سره سم دبین الدول معاهدو دترون دپاره اتبا رلیك ورکول .

۱۰- د بین الدول معاهد وښکو لل .

۱۱- دصدراعظم ټاکـل . دهغـه استعفاءمنـل ، دصدراعظم په پیشنهاد دوزیرانو ټاکل او د وزیرانو استعفاء منل .

۱۲- دمشرانوجرگی د غیرانتخابی غړو ټاکل اوددغی جرگی دغړو له منځ نه د رئیس ټاکل .

۱۳- دقاضی القضات اوستري محکمی دغړو ټاکل .

۱٤- دقانون دحکمونو سره سم د قاضیانو اوعالی رتبه مامورینو ا و منصبد ارانو ټاکل اومتقاعد کول .

۱۵- په بهرنوملکونو کښی دافغانستان دسیاسی نمایندگیو د مشرانو ټاکل . په بین المللی موسسو کښی دافغانستان ددائمی نمایندگا نو ټاکل ا و د بهرنوملکونو دسیاسی نمایندگانو باور لیك منل .

۱٦- داضطرار دحالت اعلا مول او ختمول .

۱۷- دجزاء کمول او بښل .

لسمه ماده ــ سیکه دباچا په نامه وهله کیږی .

یوولسمه ماده ــ په خطبو کښی دباچا نوم اخستل کیږی .

دوولسمه ماده ــ نښان دقانون دحکمونو سره سم دباچا له خوا ور کول کیږی . دنښا ن په ور کړه پوری هیڅ قسم مادی ښیگڼه تړلی نه وی .

دیارلسمه ماده ــ دباچائی دربار لگښت دباچائی لگښتونو دقانون سره سم د د و لت په بودجه کښی ټاکل کیږی .

څوارلسمه ماده ــ په دی فصل کښی چه څو مره صلاحیتو نه راغلی دی له هغو نه په هغو حدودو کښی د ننه استفاده کیږی چه ددی اساسی قانون حکمونو ښودلی دی .

پنځلسمه ماده ــ باچا نه پوښتیدونی دی او لمانځنه ئی واجب ده او دی دباچائی کورنی او دحکومت او ستری محکمی دغړو په مخکښی دشوری ددوا ړو جرگو دمشترکی غونډی په وړاندی داسی لوړه کوی :

بسم الله الرحمن الرحیم

دلوی خدای په نامه لو ړه کوم چه په خپلو ټولو چارو کښی په خدای جل جلاله حاضر گڼم . داسلام دسپیڅلی دین د اساسو نو ساتنه او د اساسی قانون حمایت به کوم . دهیواد د خپلوا کی او دسیمی تمامیت ، ددولت قوانینو او دخلکو حقونو نه به ساتم او دلوی خدای له درباره دمرستی په غوښتو به دافغانستان د اساسی قانون دحکمونو سره سم باچاهی کوم او خپل ټول کوښښ به دافغانستان دملت دلو ړتیا اوسوکالی په لاره کښی په کار اچوم .

۷- توشیح قوانین واعلام انفاذ آن .

۸- اصدار فرامین تقنینی .

۹- اعطای اعتبارنامه بغرض عقد معاهدات بین الدول مطابق به احکام قانون .

۱۰- توشیح معاهدات بین الدول .

۱۱- تعیین صـدراعظم وقبـول استعفـای او ـ تعیین وزراء بـه پیشنهاد صـدر اعظم وقبو ل استعفای آنها .

۱۲- تعیین اعضای غیرانتخابی مشرانوجرگه وتعیین رئیس جرگهٔ مذکور ازجملهء اعضای آن .

۱۳- تعیین قاضی القضات واعضای ستره محکمه .

۱٤- تعیین وتقاعدقضات وتعییـن وتقاعدمامورین و صاحبمنصبان عالی رتبه مطابق به احکام قانون .

۱۵- تعیین سران نمایندگی های سیاسی افغانستان نزددول خارجی . تعیین نمایندگان دایمی افغـانستـان نزدموسسات بین المللی وقبول اعتما د نامه های نمایندگا ن سیا سی خارجی .

۱٦- اعـلام حـالت اضطـرار وخـاتمـه دادن بـه آن .

۱۷- تخفیف وعفومجازات .

ما ده د همــ سکه بنام پاد شاه ضرب میشود .

ما ده یا ز د همــ درخطبه ها نام پادشاه ذکر میگردد .

ما ده د وازدهمــ نشان ازطرف پادشاه مطابق به احکام قانون اعطاء میشود.

اعطای نشان متضمن هیچ نوع امتیاز ماد ی نمیباشد .

ماده سیزدهم ــ مصارف پادشاهی دربودجه دولت مطابق به قانون مصارف پادشاهی تعیین میگردد .

ماده چاردهم ــ استفاده ازصلاحیت هـا ی منـدرج ایـن فـصل درداخل حـدودی صورت میگیرد کـه احکـام ایـن قـانـون اساسی تعیین نموده است .

ماده پانزدهم ــ پادشاه غیر مسئول وواجب الاحترام است و با حضور اعضای خانواده پادشاهی ، حکومت واعضای ستـره محکمه دربرابر جـلسه مشترك هردوجـرگـه شوری حلـف آتـی را بجامی آورد :

بسم الله الرحمن الرحیم

بنام خدای عظیم سوگند یاد میکنم که در کافه اعمال خود خداوند جل جلاله را حاضر دانستـه ، اساسات د یـن مقدس اسلام را حمایت ، قانون اساسی را احترام ، استقلال وطن ، تمامیت ساحه ، قوانیـن دولت و حقوق مردم را حفاظت کنم . وبا استعانت از بارگاه پروردگار برطبق احکام قانون اساسی افغانستان پادشاهی نمایم ومساعی خودرا دراه سعادت وترقی ملت افغانستـان بکار برم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپاړسمه‌ماده — دافغانستان باچائی ددې اساسي قانون دحکمونو سره سمه داعلیحضرت محمد نادرشاه‌شهید په کورنۍ کښې له یو نه بل ته پاتې کیږي .

اوولسمه‌ماده — که‌چیری باچا داستعفاء تکل او کاندی نودولسی جرگی له‌مشر ، دمشرانو جرگی له‌مشر ، صدراعظم ، قاضی القضات او باچائی دربار له‌وزیرنه جوړ مجلس ته‌خبرورکوی بیا په‌اوو ورځو کښې دننه‌دننه لویه‌جرگه‌دائروی او خپله استعفاء پخپله یا ددربار دوزیرپه‌لاس جرگی ته‌وړاندې کوی . که لویه‌جرگه تصدیق وکړي‌چه باچا په خپله‌خوښه استعفاء کړی‌ده نوددغی جرگی د تصدیق له‌تاریخ نه‌دباچا استعفاء نافذه گڼل کیږي .

اتلسمه‌ماده — دباچا داستعفاء یا مړینی په‌وخت کښې باچائی دهغه مشر ځوی ته‌پاتې کیږی .

که چیرې د باچا په مشر ځوی کښې هغه شرطونه پوره‌نه ووچه په دې اساسي قانون کښې ښودل شوی دی نو بیا باچائی دهغه دوهم‌ځوې اوهمداسی وروسی نوروځامنو ته‌پاتې کیږی .

نولسمه‌ماده — که چیرې پاچا مړیا استعفاء وکړی اودپاچائی په شرطونو برابرځوی و نه‌لری نو پاچائی دپاچا په‌ورو ښو کښې ترټولومشر ورورته پاتې کیږی .

که‌چیرې دپاچا په مشرورورکښې د پاچائی شرطونه پوره نه‌وی نوده ته چه‌کوم یو‌وروردعمرپه‌لحاظ زیات نژدې‌وی پاچائی هغه‌ته‌پاتې کیږی‌اوهمدغسی تراخره‌دورومی .

که‌چیری باچادپاچابی په‌شرطونوبرابر یوورورهم‌ونه لری‌نو په‌ځای‌ناست به‌ئی داعلیحضرت محمدنادرشاه شهید دنارینه‌اولادله ډېره‌غوره کیږي. په‌داسی حالت کښې د پاچا انتخاب دلویې جرگی ، دستری‌محکمی له‌غړواود حکومت‌نه دیوجوړ شوي مجلس له‌خوا کیږی .

که‌باچا مړ وونودامجلس به‌دمړینی دورځی له تاریخه په پنځلسوورځو کښې دننه اوکه استعفائی کړې‌وه‌نود نافذ کیدودتاریخ نه پس په اووورځو کښې دننه د صدراعظم له‌خوا جوړیږی .

په‌دې‌مجلس کښې فیصله‌دحاضروغړودرایوپه‌اکثریت کیږی او فیصله‌دهغه‌چا له منبت نه‌پس چه‌دپاچا په‌حیث‌غوره شوی دی نافذه گڼل کیږی .

دپاچا دمړینی یاداستعفاء دنافذ کیدو له نیټی نه د هغه دجانشین ترغوره کیدو پورې‌ددرباروزیردپاچا نائب گڼل کیږي .

شلمه‌ماده — کله‌چه‌پاچا دهیواد نه‌دباندې‌دسفرتکل وکړی نو یو یا څو کسه دخپل وکیل په توگه ټاکی .

دغه‌کس یاکسان دپاچا په غیاب کښې دهغه‌واك‌اختیار په حدودو کښې دننه چه‌پاچاورته ورکړې پا چائی‌چارې ددې اساسی قانون دحکمونوسره سمی دپاچا په وکالت پرځای‌کوی .

ماده شانزدهم — پادشاهی افغانستان در خانوادهٔ اعلیحضرت محمدنادرشاه‌شهید برحسب احکام این قانون اساسی انتقال مینماید .

ماده‌هفدهم — هرگاه‌پادشاه اراده استعفاء بنماید به‌مجلس مرکب از رئیس اولسی جرگه ، رئیس مشرانوجرگه ، صدراعظم قاضی القضات و وزیر دربارپادشاهی اطلاع داده بعددرخلال مدت هفت روز لویه جرگه‌را دائرمیکند واستعفای خودراشخصاً یاتوسط وزیردربار به جرگه‌مذکورابلاغ مینماید. درصورتیکه لویه جرگه‌تصدیق نماید که‌استعفاء ازاراده پادشاه نشأت نموده از تاریخ تصدیق آن‌استعفای پادشاه‌نافذ شمرده میشود .

ماده‌هژدهم — درموقع استعفأیا وفات پادشاه — پادشاهی به‌پسر بزرگش انتقال میابد .

درصورتیکه پسر بزرك پادشاه واجد شرایط پادشاهی که‌دراین قانون اساسی ذکرگردیده نباشدپادشاهی به‌پسردوم او و همچنان الی آخر انتقال میکند .

ماده‌نزدهم — هرگاپادشاه وفات کندیااستعفاء نماید وپسری‌نداشته باشدکه واجد شرایط پادشاهی باشد ، پادشاهی به بزرگترین برادرپادشاه‌انتقال مینماید. درصورتیکه بزرگترین برادرپادشاه‌واجدشرایط نباشدپادشاهی به‌برادریکه ازنظرسن میان برادران بلافاصله‌بعدازوواقع باشد وهمچنان‌الی اخرانتقال می یابد .

درصورتیکه پادشاه برادری‌نداشته باشدکه واجد شرایط پادشاهی باشدجانشین پادشاه ازجمله بازماندگان پسری‌اعلیحضرت‌محمدنادرشاه‌شهیدانتخاب‌میگردد. درین حالت انتخاب پادشاه‌توسط مجلسی مرکب‌از لویه‌جرگه ، حکومت واعضای ستره‌محکمه صورت‌میگیرد. این‌مجلس درصورت وفات درخلال مدت پانزده روزازتاریخ وفات‌ودرصورت‌استعفاءدرخلال مدت‌هفت روزازتاریخ نفاذ آن‌ازطرف صدراعظم‌دائرمیشود. تصمیم‌این مجلس به اکثریت‌ارای اعضای‌حاضراتخاذمیگردد و بعد ازموافقت شخص که‌بحیث پادشاه انتخاب شده نافذ شمرده‌میشود .

ازتاریخ وفات پادشاه‌یانفاذاستعفای اوتاانتخاب جانشین پادشاه ، وزیر دربار نائب پادشاه‌شناخته‌میشود.

ماده‌بیستم — هنگامیکه پادشاه اراده سفربخارج مملکت‌بنماید یك یاچند نفررا بحیث وکیل خودتعیین میکنند . شخص یا اشخاص مذکور درغیاب پادشاه بوکالت از او امورپادشاهی رادرحدود صلاحتیی که‌ازطرف پادشاه به اوداده میشود برطبق احکام این قانون اساسی اجرا مینماید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه کسان دوکیل په توگه نه شي ټاکل کیدی :

۱-صدراعظم.

۲-دولسي جرگې مشر.

۳-دمشرانو جرگې مشر.

٤-قاضي القضات .

یوویشتمه ماده - کله چه باچامړ شي او دهغه په ځای ناست لا دخپل عمر شل کاله پوره کړي نه وي نو ترڅو پورې چه دغه عمر ته رسیږي ملکه دباچائي چارو نیابت په غاړه اخلي . که چیرې ملکه نه وي نو هغه مجلس چه په نولسمه ماده کښې یادشوې دی داعلیحضرت محمد نادرشاه شهید دنارینه اولادله تبره یوکس د پاچا دنائب په توگه غوره کوي.

دوهویشتمه ماده - کله چه باچا استعفاء وکړي او دهغه پرځای ناست دخپل عمر شل کاله نه وي پوره کړي نو ترڅو پورې چه دي دغه عمر ته رسیږي هغه مجلس چه په نولسمه ماده کښې یادشوې دی داعلیحضرت محمد نادرشاه شهید دنارینه اولاد له تبره یو کس دباچا دنائب په توگه غوره کوي.

دروویشتمه ماده - دباچا نائب او وکیل باید هغه شرطونه ولري چه په اتمه ماده کښې راغلي دي.

د باچا نائب باچائي چاری ددې اساسي قانون د حکمونو سره سم پرځای کوي.

که دباچا نیابت دملکې په غاړه وي ملکه دهغه صلاحیت نه چه دنهمې مادې په دوهمه فقره کښې یادشوی دی دحکومت په مشوره استفاده کوي.

د باچا نائب چه څو پوری دا عهده په غاړه لري په بل شغل باندې بوختیدلی نه شي.

هغه څوک چه ددې اساسي قانون دیوویشتمې او دوه ویشتمې مادې دحکمونو له مخه دباچا دنائب په توگه ټاکل کیږي هیڅکله دافغانستان دباچا په توگه انتخابیدلی نه شي.

دباچائي دنیابت په دوره کښې ددې اساسي قانون دباچا دفصل هغه مادې چه پرځای ناست پورې تعلق لري تعدیل کیدلی نه شي.

څلیرویشتمه ماده - دباچا ځوی ، لور ، ورور ، خور او ددوی ښځې او مړونه او ځامن او لوڼې او دباچا تره او د تره ځامن باچائي کورنۍ ده ددولت په رسمي تشریفاتو کښې باچائي کورنۍ په باچا او ملکه پسې جوخت ځای نیسي.

دباچائي کورنۍ لگښت دباچائي لگښتونو په بودجه کښې ټاکل کیږي.

لقبونه یوازې دباچائي کورنۍ پاره دي او دقانون دحکمونو سره سم ټاکل کیږي.

دباچائي کورنۍ غړي په سیاسي گوندونو کښې گډون نه کوي او دغه وظیفې په غاړه نه اخلي :

۱-صدارت عظمی او وزارت.

۲-دشورې غړیتوب .

۳-دسترې محکمې غړیتوب.

اشخاص ذیل بحیث وکیل تعیین نمیشوند :

۱- صدراعظم.

۲- رئیس اولسی جرگه.

۳- رئیس مشرانوجرگه.

٤- قاضی القضات .

ماده بیست ویکم – هرگاه پادشاه وفات کند وجانشین اوسن بیست راتکمیل نکرده باشد تاموقعیکه سن مذکور را تکمیل میکند ملکه نیابت پادشاه را به عهده میگیرد. درصورتیکه ملکه وجود نداشته باشد مجلسیکه درماده (نزدهم) ذکر گردید شخصی را از جمله بازماندگان پسری اعلیحضرت محمدنادرشاه شهید بحیث نائب پادشاه انتخاب میکنند .

ماده بیست ودوم – هرگاه پادشاه استعفاء نماید وجانشین اوسن بیست راتکمل نکرده باشد تاموقعیکه سن مذکور را تکمیل میکند مجلسیکه درماده نزدهم ذکرگردیده شخصی را از جمله بازماندگان پسری اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید بحیث پادشاه انتخاب مینماید.

ماده بیست وسوم – نائب ووکیل پادشاه باید واجد شرایط مندرج ماده هشتم باشد.

نائب پادشاه امور پادشاهی را برطبق احکام این قانون اساسی اجرا میکند.

در صورتیکه ملکه نیابت پادشاه را بعهده داشته باشد از صلاحیت مندرج فقره دوم ماده نهم به مشوره حکومت استفاده میکند.

نائب پادشاه نمیتواند درمدت تصدی این عهده به مشاغل دیگر اشتغال ورزد.

شخصیکه برحسب احکام مواد بیست ویکم وبیست ودوم این قانون اساسی بصفت نائب پادشاه تعیین میگردد هیچگاه بحیث پادشاه افغانستان انتخاب نمیشود.

دردوره نیابت پادشاهی مواد مربوط به جانشین فصل پادشاه این قانون اساسی تعدیل نمیشود.

ماده بیست وچارم - پسر ودختر و برادر وخواهر پادشاه وازواج وزوجات وابناء وبنات شان وعم وابنای عم پادشاه خانواده پادشاهی را تشکیل میدهند.

در تشریفات رسمی دولت خانواده پادشاهی بعد از پادشاه وملکه اخذ موقع مینماید.

مصارف خانواده پادشاهی در بودجه مصارف پادشاهی تعیین میشود.

القاب مختص به خانواده پادشاهی میباشد ومطابق به احکام قانون تعیین میگردد.

اعضای خانواده پادشاهی در احزاب سیاسی شمولیت نمیورزند ووظایف آتی را احراز نمیکنند :

۱- صدارت عظمی ووزارت.

۲- عضویت شوری.

۳- عضویت ستره محکمه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د باچاهی کورنی غړی خپل حیثیت د باچاهی کورنی د غړی په صفت ترڅو چه ژوندی وی ساتی.

د ریم فصل

دخلکو اساسی حقونه

او وظیفی

پنځه ویشتمه مادهـ د افغانستان ټول خلك بی له هیڅ قسم تبعیض او امتیازه دقانون په وړاندی یوشان حقونه او وظیفی لری.

شپږ ویشتمه ماده ـ آزادی دانسان خدای ورکړی حق دی.

داحق بی دنورو له آزادی او عمومی ښیګړو نه چه قانون ښودلی دی نوری پولی نه لری.

دانسان آزادی او کرامت دبلوسی نه په امن دی او بیلتون نه قبلوی.

هیڅ کړه جرم نه ګڼل کیږی مګر هله چه دیړ داسی قانون په موجب جرم وبلل شی چه ددغی کار له کولو نه مخکښی نافذشوی وی.

هیچا ته سزا نه شی ورکوله کیدی مګر هله چه یوی واکمنی محکمی پری دښکاره او حضوری محاکمی نه پس حکم صادر کړی وی.

هیچا ته جزا نه شی ورکول کیدی مګر دهغه قانون دحکمه سره سم چه ددغه تهمتی کار له کولو نه ړومبی نافذ شوی وی.

هیڅوك بی دقانون له حکمه تعقیب کیدلی یا نیول کیدلی نه شی هیڅوك توقیف کیدلی نه شی مګر دواکمنی محکمی دحکم او دقانون دحکمو نوسره سم.

دغاړی خلاصون اصلی حالت دی ـ ځوپوری چه تورن دمحکمی له خوا په قطعی پریکړه محکوم علیه نه شی بیګناه ګڼل کیږی.

جرم د هرچا خپل ځانی شی دی دتورن نعقیب ـ نیول ـ توقیف او سزا ور کول بل هیڅ چا ته نه ورځیږی.

دانسان کړول جواز نه لری. هیڅوك نشی کولی چه حتی له چا نه دحقایقو دخرګندولو په غرض هم هغه وکړوی او یا یی دکړولو امر ورکړی که څه هم دغه سړی دتعقیب لاندی وی یا نیول شوی یا توقیف شوی یا پری دسزا حکم ختلی وی.

له انسانی کرامت نه مخالفه سزا تا کل جواز نلری.

هغه اظهار چه له تورن یا بل سړی نه په اکراه واخستی شی اتبار نه لری.

په جرم باندی اقرار کول هغه اعتراف ته وائی چه تورن ئی په روغ عقل او په خپله خوښه دهغه جرم په کولو باندی چه دقانون له مخه په ده پوری تړل شوی وی دیوی واکمنی محکمی په وړاندی وکړی.

هرڅوك حق لری چه دهغه تور دلری کولو په غرض چه دقانون له مخه پری تړل شوی وی دځان ددفاع دپاره وکیل و نیسی.

دیو چا پوروړی کیدل دپوروړی دآزادی دسلبیدو یا کمیدو سبب کیدای نه شی.

دپور ویستلو لاری چاری دقانون له خوا ښودل کیږی.

هر افغان حق لری چه دخپل دولت دسیمی هرځای ته لاړ شی او هلته استوګنه غوره کړی مګر بی له هغو ځایو څخه چه قانون منع کړی وی. همدارنګه هر افغان حق لری دقانون دحکمو نوسره سم

اعضای خانواده پادشاهی حیثیت خود را بصفت عضو خانوادهٔ پادشاهی مادام الحیات حفظ میکنند.

فصل سوم

حقوق و وظائف اساسی مردم

ماده بیست و پنجم تمام مردم افغانستان بدون تبعیض و امتیاز در برابر قانون حقوق و وظائف مساوی دارند.

ماده بیست و ششم آزادی حق طبیعی انسان است. این حق جز آزادی دیگران و منافع عامه که توسط قانون تنظیم میگردد حدودی ندارد.

آزادی و کرامت انسان از تعرض مصون است وانفکاك نمی پذیرد. دولت به احترام و حمایت آزادی و کرامت انسان مکلف میباشد.

هیچ عملی جرم شمرده نمیشود مگر به موجب قانونیکه قبل از ارتکاب آن نافذ گردیده باشد.

هیچکس را نمیتوان مجازات نمود مگر بر طبق حکم محکمه با صلاحیت که بعد از محاکمه علنی و حضوری صادر گردیده باشد.

هیچکس را نمیتوان مجازات نمود مگر مطابق به احکام قانونیکه قبل از ارتکاب فعل مورد اتهام نافذ گردیده باشد.

هیچکس را نمیتوان تعقیب یا گرفتار نمود مگر بر طبق احکام قانون.

هیچکس را نمیتوان توقیف نمود مگر بر طبق حکم محکمه با صلاحیت و مطابق به احکام قانون.

برائت ذمهٔ حالت اصلی است. متهم تا وقتیکه به حکم قطعی محکمه محکوم علیه قرار نگیرد بیگناه شناخته میشود.

جرم یك امر شخصی است. تعقیب، گرفتاری یا توقیف متهم و تطبیق جزاء بر او به شخص دیگری سرایت نمیکند.

تعذیب انسان جواز ندارد. هیچکس نمیتواند حتی به مقصد کشف حقایق از شخص دیگر، اگرچه آن شخص تحت تعقیب، گرفتاری یا توقیف و یا محکوم به جزاء باشد به تعذیب او اقدام کند یا امر دهد.

تعیین جزائیکه مخالف کرامت انسانی باشد جواز ندارد.

اظهاریکه از متهم یا شخص دیگر بوسیله اکراه بدست آورده شود اعتبار ندارد.

اقرار بجرم عبارتست از اعترافی که متهم برضای کامل در حالت صحت عقل به ارتکاب جرمیکه قانوناً باو نسبت داده شده در حضور محکمه با صلاحیت مینماید.

هر شخص حق دارد برای دفع اتهامی که قانوناً باو متوجه شده وکیل مدافع تعیین کند.

مدیون بودن یك شخص در برابر شخص دیگر موجب سلب یا محدود شدن آزادی مدیون شده نمیتواند. طرز و وسائل تحصیل دین توسط قانون تنظیم میگردد.

هر افغان حق دارد در هر نقطهٔ از ساحهٔ دولت خود سفر نماید و مسکن اختیار کند مگر در مناطقیکه قانون ممنوع قرار داده است. همچنین هر افغان حق دارد مطابق به احکام قانون

(c) ketabton.com: The Digital Library

دافغانستان نه دباندې سفر وکړي او بیرته افغانستان ته راشي.

هیڅ افغان په افغانستان کښې دننه او د افغانستان نه د باندې په شړلو محکومولی نه شي.

اووه ویشتمه ماده ــ هیڅ افغان د یو جرم په تور بهرني دولت ته سپارل کیدای نه شي.

اته ویشتمه ماده ـ د هر چا تاتوبی د بلوسی نه په امن دی ــ هیڅوك حتی دولت هم د اوسیدونکي د اجازې یا د یوې واکمنې محکمې له حکمه پرته او بې ذ هغو حالاتو او لارو چارو نه چه په قانون کښې څرګند شوي دي د چا تاتوبي ته ننوتلی او هغه لټولی نه شي.

د څرګند جرم په وخت کښې مسئول مامور د یو چا تاتوبي ته بې د هغه یا د محکمې له مخکنۍ اجازې څخه پخپل مسئولیت ننوتی شي او هغه لټولی شي خو دغه مامور په دې مکلف دي چه د ور ننوتلو یا لټولو نه پس د قانون د خوا په ټاکلې موده کښې د ننه د محکمې فیصله لاس ته راوړي.

نه ویشتمه ماده ـ ملکیت د بلوسی نه په امن دي.

د هیچا ملکیت د قانون د حکم او د یوې واکمنې محکمې د فیصلې نه پرته مصادره کیدی نه شي.

د یو چا د ملکیت استملاك یوازې د عمومي ښیګړو د پاره د عادلانه پیشکي په بدل کښې د قانون د حکمونو سره سم جواز لري.

هیڅوك بې له قانون نه د ملکیت له اخیستو او تصرف څخه منع کیدای نشي. د ملکیت د استعمال لاره د عامو ښیګڼو د تامین لپاره د قانون له پلوه تنظیم او ښودل کیږي.

د ځاني شتمنۍ پلټنه او د هغې اعلان یوازې د قانون په حکم کیدای شي.

د باندنیو دولتونو او اتباع په افغانستان کښې د عقاري مالونو د ملکیت حق نلري. د بهرنو ملکونو په سیاسي نمایندګیو باندې د بالمثل چال چلند په اساس او په هغو بین المللي موءسسو باندې چه افغانستان پکښې غړیتوب لري د حکومت په خوښه عقاري مالونه پلورل کیدای شي.

دیرشمه ماده ــ د هرچا د مخابرې ازادي او پټوالی که په لیك وي که په تیلګراف که په تیلفون او که په بله وسیله وي د بلوسی نه په امن دي.

د دولت د چا د مخابرې د لټون حق نلري مګر د یوې واکمنې محکمې د فیصلې او د قانون د حکمونو سره سم.

په سملاسي حالاتو کښې چه قانون ښودلي دي مسئول مامور بې له دې چه رومبي د محکمې نه اجازه واخلي په خپل مسئولیت کولی شي چه مخابرې ولټوي. دغه مامور په دې مکلف دي چه د پلټنې څخه وروسته په هغه موده کښې چه قانون ښودلې ده د محکمې فیصله حاصله کاندې.

یو دیرشمه ماده ــ د فکر او بیان ازادي د بلوسی نه په امن ده.

هر افغان حق لري چه د قانون د حکمونو سره سم په وینا لیکنه تصویر او یا داسې نورو وسیلو خپل فکر څرګند کړي.

هر افغان حق لري چه مطالب د قانون د حکمونو سره سم بې

بخارج افغانستان سفر نماید و به آن عودت کند.

هیچ افغان به تبعید در داخل افغانستان و خارج از افغانستان محکوم نمیشود.

ماده بیست و هفتم ــ هیچ افغان به علت اتهام به یك جرم به دولت خارجی سپرده نمیشود.

ماده بیست و هشتم ـ مسکن شخص از تعرض مصون است. هیچکس به شمول دولت نمیتواند بدون اجازه ساکن یا حکم محکمه با صلاحیت و بغیر از حالات و طرزیکه در قانون تصریح شده به مسکن کسی داخل شود یا آنرا تفتیش نماید.

در موارد جرم مشهود مامور مسئول میتواند به مسکن شخص بدون اجازه او و یا اجازهٔ قبلی محکمه به مسئولیت خود داخل شود یا آنرا تفتیش کند. مامور مذکور مکلف است بعد از دخول یا اجرای تفتیش در خلال مدتیکه قانون تعیین میکند فیصلهٔ محکمه را حاصل نماید.

ماده بیست و نهم ـ ملکیت از تعرض مصون است.

ملکیت هیچ شخص بدون حکم قانون و فیصلهء محکمه با صلاحیت مصادره نمیشود.

استملاك ملکیت شخص تنها به مقصد تاءمین منافع عامه، در بدل تعویض قبلی و عادلانه بموجب احکام قانون مجاز میباشد.

هیچکس از کسب ملکیت و تصرف در ان منع نمیشود مگر در حدود قانون. طرز استعمال ملکیت به منظور تاءمین منافع عامه توسط قانون تنظیم و رهنمونی میشود.

تفتیش و اعلان دارائی شخص تنها بحکم قانون صورت میگیرد.

دول و اتباع خارجی در افغانستان حق ملکیت اموال عقاری ندارند. فروش عقار به نمایندگی های سیاسی دول خارجی بر اساس رویه بالمثل و به موسسات بین المللی ایکه دولت افغانستان عضو آن باشد بعد از موافقهٔ حکومت مجاز میباشد.

ماده سیم ــ ازادی و محرمیت مخابرات اشخاص چه بصورت مکتوب باشد و چه بوسیلهٔ تلفون و تلگراف و یا وسائل دیگر از تعرض مصون است.

دولت حق تفتیش مخابرات اشخاص را ندارد مگر به موجب فیصله محکمهٔ با صلاحیت و مطابق به احکام قانون.

در حالات عاجل ـ که در قانون تعریف میگردد مامور مسئول میتواند بدون اجازهٔ قبلی محکمه بمسئولیت خود به تفتیش مخابرات اقدام کند. مامور مذکور مکلف است بعد از اجرای تفتیش در خلال مدتیکه قانون تعیین میکند فیصلهٔ محکمه را حاصل نماید.

ماده سی و یکم ــ آزادی فکر و بیان از تعرض مصون است.

هر افغان حق دارد فکر خود را بوسیله گفتار، نوشته، تصویر یا امثال آن مطابق با احکام قانون اظهار کند.

هر افغان حق دارد مطابق با احکام قانون به طبع و نشر مطالب

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي چه لومړئ دولتي مقامونو ته وښيئ چاپ او نشر کاندي.

دعمومي چاپخانو د تاسيس او د مطبوعاتو خپرولو اجازه او امتياز د قانون د حکمونو سره سم يوازي د افغانستان اتباعو او دولت ته ور کول کيږي.

د راډيو او ټيلويژن ، د عامو خپرونکو کارځيو تاسيس او چلول يوازي په دولت پوري اړه لري.

دوه ديرشمه ماده— دافغانستان اتباع حق لري چه د وا اوسوله ناکو مقصدونو د پوره کولو دپاره د قانون د حکمونو سره سم د دولت د مخکني اجازي نه پرته بې وسلې ټولنه وکاندي.

دافغانستان اتباع حق لري چه د مادي يا معنوي مقصدونو دپوره کولو د پاره د قانون د حکمونو سره سم ټولني جوړي کړي.

دافغانستان اتباع حق لري چه د قانون په حکمونو برابر سياسي گوندونه جوړ کړي خو په دي شرط چه :

۱/ د گوند هدف ـ فعاليت او هغه مفکوري چه د گوندونو تشکيلات پري بناء شوي وي د دي اساسي قانون له ارزښتو نو سره تناقض و نه لري.

۲ / د گوند تشکيلات او مالي در کونه په ډاگه وي.

هغه گوند چه د قانون په حکم برابر جوړ شوي وي د قانوني موجباتو او ستري محکمې له حکمه پرته ړنگيدی نه شي.

دري ديرشمه ماده— هرچا ته چه د اداري له پلوه بې موجبه تاوان واوړي د تاوان د اخيستلو حق لري او کولی شي چه د تاوان اخيستو د پاره په محکمه کښي دعوي راولاړه کړي.

دولت د هغو حالاتو نه پرته چه قانون ئې خرگندوي بې د واکمني محکمې له حکمه د خپلو حقونو د تحصيل اقدام نشي کولی.

ځلور ديرشمه ماده— تعليم د افغانستان د ټولو وگړو حق دی او د افغانستان د دولت او اتباعو له خوا وړيا برابريږي.

په دي برخه کښي د دولت هدف يوې داسي مرحلې ته رسيدل دي چه د افغانستان د ټولو وگړو د پاره پکښي د قانون د حکمونو سره سم د روزني او ښوونـي مناسبي آسانتياوي راغونډې شي.

دولت مکلف دي چه په ټول افغانستان کي د پوهني د متوازن تعميم لپاره موثر پروگرام وضع او تطبيق کړي.

د ښوونـي او روزنـي لارښودنه او څارنـه د دولت وظيفـه ده.

لومړنی ښودني د ټولو ماشومانو د پاره په هغو ځايونـو کښي چه وسيلې ئـې د دولت لـه خوا برابـرې شوي وي حتمـي دي.

د لوړ او عمومي تعليم د موء سسو جوړول او چلول يوازي د دولت حق او وظيفه ده . د دي نه وراخـوا دافغـانستان اتباع حق لري چه اختصاصي يا د ليک لوست ديښودو د پاره ښوونځي جوړ کړي. د داسي ښوونځيو د جوړوني شرطونه ، تعليمي نصاب او پکښي د زده کړي شرايط د قانون لـه پلوه ښودل کيږي.

حکومت کولی شي چه د قـانـون د حکمونـو سره سم خارجي کسانو ته د خصوصي ښوونځيو د جـوړولو اجـازه

بدون ارائه قبلی آن به مقامات دولتی بپردازد

اجازه و امتياز تأسيس مطابع عمومی و نشر مطبوعات تنها با تباع و دولت افغانستان مطابق با حکام قـانـون داده ميشود.

تاسيس و تدوير دستگاه عامه فرستندهٔ راديو و تلويزيون مختص بـدولت است.

ماده سی و دوم— اتباع افغانستان حق دارند برای تأمين مقاصد جايز و صلح اميز بدون حمل سلاح مطابق بـه احکام قانون بدون اجازه قبلی دولت اجتماع نمايند.

اتباع افغانستان حق دارند بمنظور تأمين مقاصد مادی يا معنوی مطابق به احکام قانون جمعيت ها تاسيس نمايند.

اتباع افغانستان حق دارند مطابق به احکام قانون احزاب سياسی تشکيل دهند مشروط بر اينکه :

۱/ هدف و فعاليت حزب و مفکوره هائيکه تشکيلات احزاب روی آن بناء شده مناقض ارزش های مندرج اين قانـون اساسی نباشد.

۲/ تشکيلات و منابع مالی حزب علنی باشد.

حزبيکه مطابق به احکام قانون تشکيل مي يابد بدون موجبات قانونی و حکم ستره محکمه منحل نميشود

ماده سی و سوم— هرشخص که از اداره بدون موجب متضرر شود مستحق جبران خساره ميباشد و ميتواند برای حصول آن در محکمه دعوی اقامه کند.

دولت نميتواند بجز در حالاتيکه قانون تصريح ميکند بدون حکم محکمه با صلاحيت به تحصيل حقوق خود اقدام کند.

ماده سی و چهارم— تعليم حق تمام افراد افغـانستان است و بصورت مجانی از طرف دولت و اتباع افغانستان فـراهـم ميشود.

هدف دولت در اين ساحه رسيدن به مرحله ايست که در آن تسهيلات مناسب تعليم و تربيه برای همه افراد افغانستان مطابق به احکام قانون فراهم گردد.

دولت مکلف است برای تعميم متوازن معارف در تمام افغانستان پـروگرام موثری وضع و تطبيق نمايد.

رهنمونی و نظارت تعليم و تربيه وظيفهٔ دولت است.

تعليمات ابتدائی برای تمام اطفال در نقاطی که وسائل آن از طرف دولت تهيه شده حتمی ميباشد.

تأسيس و اداره موءسسات تعليم عالی و عمومی تنهـا حق و وظيفهٔ دولت است. د ر خارج اين ساحه اتباع افغانستان حق دارند مکاتب اختصاصی و سواد آموزی تأسيس نمايند.

شروط تأسيس ، نصاب تعليم و شرايط تحصيل درچنين مکاتب توسط قانون تنظيم ميگردد.

حکومت ميتواند مطابق به احکام قـانـون بـاشخاص

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړی . دداسی ښوونځیونه یوازې خارجی کسان فایده اخستلی شی.

پنځه دیرشمه ماده— دولت موظف دی چه دملی ژبی پښتودانکشاف اوتقویی دپاره موثرپروگرام جوړاوتطبیق کړی .

شپږدیرشمه ماده— دولت موظف دی چه ترخپله وسه ټولوافغانانو لپاره په متوازن ډول دناروغیودمخنیوې اوعلاج وسیلی برابری کړی . په دې برخه کښې ددولت هدف یوداسی پړاوته رسیدل دی چه دروغتیا مناسبی اسانی پکښی دافغانستان دټولووګړودپاره برابرې شی .

اووه دیرشمه ماده— کاردافغان حق اود غاړې فرض دی چه دکولو وس ئی لری .

دکارد تنظیم دپاره چه کوم قوانین جوړیږی دهغولوی هدف یوې داسی مرحلی ته رسیدل دی چه دکاریګرو دبیلوبیلوډ لوحقونه اوښیګڼې پکښې خوندی شی . دکار مناسب حالات راپید اشی اودکاریګراوکارفرمایانوترمنځ روابط په عادلانه اوپرمخ تللی ډول ټینګ شی .

د افغانستان اتباع داهلیت له مخی اودقانون دحکمونو سره سم ددولت دخدمت دپاره منل کیږی .

دکاراوکسب غوره کول په هغوشرطونو کښې دننه چه قانون ټاکلی دی آزاد دی .

بیګار که د دولت دپاره هم وی ناروادی. دبیګاربندیز دهغو قوانینودعملی کولوپه لاره کښې چه دعمومی ښیګړوپه نیت د یوځائی کاردسمښت دپاره جوړیږی کوم خنډ نه راپورته کوی.

اته دیرشمه ماده— هرافغان مکلف دی چه دولت ته مالیه اومحصول ورکړی . هیڅ قسم مالیه اومحصول بې دقانون له حکمه نه شی ټول کیدی . دمالیی اومحصول اندازه اودورکولو لارې چارې یی داجتماعی عدالت سره سم دقانون له خوا ښودل کیږی . دا حکم په خارجی اشخاصو باندې هم چلیږی .

نه دیرشمه ماده— دهیواد څخه دفاع دافغانستان د ټولواتباعو سپیڅلی وظیفه ده . دافغانستان ټول اتباع دقانون دحکمونوسره سم دعسکری خدمت په کولومکلف دی .

څلویښتمه ماده— د اساسی قانون په حکمونوسم چلیدل ، دباچا سره وفادارې اودهغه درناوې کول ، قوانینوته غاړه ایښودل ، دعمومی نظم اوامن خیال لرل ، دهیواددښیګڼوساتل او په ملی ژوند کښی ګډون کول دافغانستان دټولوخلکووظیفه ده .

څلورم فصل

شوری

یوڅلویښتمه ماده— شوری دافغانستان دخلکود ارادې څرګند وی ده اودټول ملت نمایندګی کوی.

خارجی اجازه تأسیس مکاتب خصوصی بدهد . ازاین مکاتب تنها اشخاص خارجی میتوانند استفاده کنند .

ماده سی وپنجم— دولت موظف است پروگرام موثری برای انکشاف وتقویه زبان ملی پښتووضع وتطبیق کند .

ماده سی وششم— دولت موظف است درحدود توان خود وسائل وقایه ازامراض وعلاج آنرا بصورت متوازن برای همه افغان ها تهیه کند. هدف دولت درین ساحه رسیدن به مرحله ایست که درآن تسهیلات صحی مناسب برای تمام افراد افغانستان فراهم گردد .

ماده سی وهفتم— کارحق وفریضهٔ هرافغا نیست که قدرت اجرای آنرا داشته باشد.

هدف عمده قوانینی که برای تنظیم کاروضع میگردد رسیدن بمرحله ایست که در آن حقوق ومنافع اصناف کارگران حمایت شود. شرایط مساعد کارفراهم گردد، روابط بین کارگران وکارفرمایان بصورت عادلانه ومترقی تنظیم یابد.

اتباع افغانستان به اساس اهلیت وبموجب احکام قانون بخدمت دولت پذیرفته میشوند .

انتخاب شغل وحرفه درداخل شرایطیکه قانون تعیین مینماید آزاد میباشد .

تحمیل کاراجباری اگرچه برای دولت باشد جواز ندارد تحریم کاراجباری مانع تطبیق قوانینی نمیشود که بمنظور تنظیم فعالیت دسته جمعی برای تأمین منافع عامه وضع میگردد.

ماده سی وهشتم— هرافغان مکلف است به دولت مالیه ومحصول تادیه کند هیچ نوع محصول ومالیه بدون حکم قانون وضع نمیشود. اندازه مالیه ومحصول وطرز تادیهٔ آن بارعایت عدالت اجتماعی توسط قانون تعیین میگردد . این حکم درمورد اشخاص خارجی نیز تطبیق میشود .

ماده سی ونهم— دفاع ازوطن وظیفه مقدس تمام اتباع افغانستان است کافه اتباع افغانستان به اجرای خدمت عسکری مطابق به احکام قانون مکلف میباشند .

ماده چهلم— پیروي ازاحکام قانون اساسی ، وفاداری واحترام به پادشاه ، اطاعت به قوانین ، رعایت نظم وامن عامه ، صیانت منافع وطن واشتراك درحیات ملی وظیفه تمام مردم افغانستان میباشد .

فصل چهارم

شوری

ماده چهل ویکم— شوری افغانستان مظهراراده مردم آنست وازقاطبهٔ ملت نمایندگی می کند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان خلك دشورى له لارې دې مملكت په سياسي ژوند كښي برخه اخلي .

دشورى هرغړى كه څه هم له يوې ټاكلي سيمي څخه غوره شوى دراى دڅرګندولو په وخت كې د افغانستان عامي ښيګڼې په نظر كښي نيسي .

دوه څلويښتمه ماده ـ شورى دوې ټولنې لري : اولسي جرګه اومشرانو جرګه .

درې څلويښتمه ماده ـ دولسي جرګې غړي دآزادو ـ عامو ، پټو او سماسمو انتخاباتو په ذريعه د قانون د حكمونو سره سم دافغانستان دخلكو له خوا غوره كيږي .

ددې مقصد دپاره افغانستان په انتخابي ونډو ويشل كيږي . دونډو شمار او سيمه دقانون له مخه ټاكل كيږي .

دهرونډ نه يو وكيل غوره كيږي .

دوكالت دپاره هر ملاتړلى چه په خپل ونډ كښي دقانون دحكمونو سره سم ترټولو زياتي رائې وګټي وكيل بلل كيږي .

څلورڅلويښتمه ماده ـ داولسي جرګې غړي دڅلور وكالونو دپاره چه يوه تقنيني دوره ده غوره كيږي .

كه چيرې شورى ددې اساسي قانون دحكمونو سره سم رنګه شي نو ـ نوې اولسي جرګه دېوې تقنيني دورې دپاره غوره كيږي ـ خو دپاى ته رسيدلو نيټه به ئې په داسې ډول تياريږي چه ورپسې اولسي جرګه جوخته په هغه نيټه پرانستله شي چه په نهه پنځوسمه ماده كښي ټاكل شوې ده .

پنځه څلويښتمه ماده ـ دمشرانو جرګې غړي په دې طريقه ټاكل كيږي اوغوره كيږي : ـ

۱ ـ دريمه برخه غړي دپوهو او ازميښتوالو كسانو له منځه دباچا له خوا دپنځو كالونو دپاره ټاكل كيږي .

۲ ـ پاتې دوه برخې غړي په دې شان غوره كيږي : ـ

الف ـ دهرولايت جرګه دخپلو غړو له منځه يوتن ددرې كالونو دپاره دمشرانو جرګې په غړيتوب غوره كوي .

ب ـ دهر ولايت استوګني دآزادو ـ عامو ـ پټو او سماسمو انتخاباتو په لاره يو كس دڅلورو كالونو دپاره دمشرانو جرګې په غړيتوب غوره كوي .

شپږڅلويښتمه ماده ـ دانتخاب كوونكو شرطونه دانتخاباتو په قانون كښي ښودل كـيږي.

هغه كسان چه دشورى په غړيتوب ټاكل كيږي يا غوره كيږي په كار دي چه دانتخاب كوونكو په شرطونو سربيره دغه صفتونه هم ولري : ـ

۱ ـ دشورى په غړيتوب باندې دټاكل كيدو ويا غوره كيدو نه رومبي يې لږتر لږه لس كاله پخوا دافغانستان ددولت تابعيت حاصل كړى وي .

۲ ـ ددې اساسي قانون دنافذ كيدو نه وروسته دمحكمې له خوا دسياسي حقونو څخه په محرومي محكوم شوى نه وي .

۳ ـ په ليك لوست به پوهيږي.

مردم افغانستان به توسط شورى در حيات سياسي مملكت سهم ميگيرند . هر عضو شورى در حاليكه از يك حوزه معين انتخاب شده در موقع اظهار راى مصالح عمومى افغانستان را مدار قضاوت خود قرار ميدهد .

ماده چهل ودوم شورى دارای دو مجلس ميباشد : اولسي جرگه ومشرانو جرگه .

ماده چهل وسوم اعضاى ولسي جرگه توسط انتخابات آزاد ـ عمومى ـ سرى و مستقيم مطابق با حكام قانون از طرف مردم افغانستان انتخاب ميشود . افغانستان باين منظور به حوزه هاى انتخابى تقسيم ميگردد . تعداد وساحه حوزه ها توسط قانون تعيين ميشود . ازهرحوزه يك نفروكيل انتخاب ميگردد. داوطلبى كه درحوزه خود مطابق باحكام قانون راى بيشتر حاصل ميكند وكيل شناخته ميشود .

ماده چهل وچهارم اعضاى ولسي جرگه براى مدت چهار سال كه يك دوره تقنينيه است انتخاب ميشوند هرگاه شورى مطابق به احكام اين قانون اساسى منحل شود ولسي جـرگـه جديد براى يك دوره تقنينيه انتخاب ميگردد . ولى تاريـخ ختم آن طورى تنظيم مى شود كه جرگه ما بعد بتاريخيكه در ماده پنجا ونهم تثبيت گرديده افتتاح شود .

ماده چهل وپنجم اعضاى مشرانو جرگه به ترتيب ذيل تعيين وانتخاب ميشود :

۱ ـ يك ثلث اعضاء ازجمله افراد خبير و با تجربه براى مدت پنج سال از طرف پادشاه تعيين ميشود.

۲ ـ دو ثلث ديگر اعضاء بر حسب آتى انتخاب ميشوند :

الف ـ هرجرگه ولايت يكنفر ازجمله اعضاى خود را براى مدت سه سال بعضويت مشرانو جرگه انتخاب ميكند .

ب ـ ساكنين هرولايت يكنفر را ازطريق انتخابات ـ آزاد عمومى ـ سرى و مستقيم براى مدت چارسال بعضويت مشرانو جرگه انتخاب ميكند .

ماده چهل وششم شرايط انتخاب كنندگان در قانون انتخابات تعيين ميگردد . اشخاصيكه بعضويت شورى تعيين يا انتخاب ميشوند بايد علاوه بر تكميل شرايط انتخاب كنندگان واجد اوصاف ذيل باشند :

۱ ـ اقلاء ده سال قبل از تاريخ تعيين يا انتخاب تابعيت دولت افغانستان را كسب كرده باشند .

۲ ـ بعد از نفاذ اين قانون اساسى از طـرف محـكمه بحرمان ازحقوق سياسي محكوم نشده باشند .

۳ ـ خواندن ونوشتن بدانند .

٤- دولسی جرگی غړو به دانتخاب پـه وخت کښې دخپل عمر پینځویشتم ا و دمشرانو جرگی غړو به د تـا کـل کیدو په وخت کښې د خپل عمر دیرشم کال پوره کړی وی.

اووه‌څلویښتمه‌ماده- دحکومت مشر او غــړی ـ قـاضیان ـ دارد و منصبداران او افراد . مامورین او نور اداری کارکوونکی دخپلو وظیفو دچلولو په‌وخت کښې دشوری په غړیتوب تاکـل کیـدی یاغوره کیدی نه‌شی .

اته‌څلویښتمه‌ماده- هیڅوك په‌یووخت کښې ددوا ړ وجرگوغــړی کیدی نشی .

نه څلویښتمه ماده - ددی‌اساسی قانون دحکمونو له‌رعایت‌سره‌انتخابات دقانون دحکمونو سره سم کیږی .

داولسی جرگی دتقنینی د وری په وروستو د وو کلو نو کښې دانتخاباتو دقانون دتعدیل پیشنهاد دهیڅ یو ی جـرگـی دکارپه فهرست کښې نه شی داخلیدی.

پنځوسمه‌ماده - دهری‌جرگی دغړیتوب‌وثیقی په‌هم هغه جـرگـه کښې دکره کتنی لاندی نیولی کیږی .

دوثیقو دکره کتنی لاری چاری د هری جرگـی دداخـلی وظیفو په‌اصولـو کښې ښودل کیږی .

یوپنځوسمه‌ماده دشوری هیڅ یو غړی دهغی نظرئی له‌کبله چـه دخپلی وظیفی‌دپرځای‌کولو په‌وخت‌کښې ئی د ننه په شوری کښې یادباندی‌ښکاره‌کوی دعدلی تعقیب لاندی نه راځی

که‌چیری‌دشوری‌په‌یوغړی‌باندی‌یوجرم‌تورپوری‌شی نومسئول مامور ددغی پیښی خبرهغی جـرگی ته ورکوی چـه دی پکښې‌غړیتوب‌لری‌او‌پس له‌هغه‌چه‌د جرگی‌دوه‌برخې غړی اجازه‌ورکاندی‌تورن‌دعدلی تعقیب لاندی راځی .

جرگه‌کولی شی‌چه‌خپله‌اجازه‌ددوو برخوغړو په اکثریت بیرتـه واخلــی .

دڅرگندجرم په‌باب‌مسئول‌مامورکولی‌شی‌چه‌تورن‌بی‌دهغه‌جرگی داجازی‌نه‌چه‌دی‌ئی‌غړی‌دی‌دتعقیب‌لاندی‌راولی‌او‌وئی نیسی که چری عدلی تعقیب‌دقانون‌له مخی دتوقیف‌غوښتنه کوله.

نومسئول مامور مکلف دی چه سملاسی هغی جرگی ته خبر ورکړی‌چه دی ئی غړی دی اوکـه نوموړی جرگه اجا ز ه وکړی‌نوتورن توقیف‌کیدلی شی.

کـه چری تور پـه داسی وخت‌کښې پیښ شی چه جـرگه خوره شوی وی‌ نو دتوقیف‌اجازه‌دجرگی له‌اداری هیئت نه غوښتل‌کیږی او دهیئت فیصله دجـرگی لومړی راتلونـکی غونډی‌ته دپریکړی دپاره وړاندی‌کیږی.

دوه‌پنځوسمه‌ماده- دشوری غړی په بله چاره بوختیدلای نه شی.

کرهنه او نوری‌آزادی‌چاری ددی‌حکم لاندی‌نه راځی .

دری‌پنځوسمه‌ماده-دشوری دغړو دپاره دقانـون دحـکم سره سم مناسب معاش تاکل‌کیږی.

٤ - اعضای ولسی جرگه باید سن بیست‌وپنج‌را درموقع انتخاب واعضای مشرا نو جرگه سن سی را درموقع تعیین یاانتخاب تکمیل کرده باشند .

ماده‌چهل‌وهفتم رئیس واعضای حکومت، قضـات ، صاحبمنصبان وافراد اردو ، مامورین ودیگرکارکنان اداری نمیتوانند درهنگام تصدی وظیفه بعضویت شوری تعیین یا انتخـاب شوند .

ماده‌چهل‌وهشتم هیکس نمیتوانـددریک‌وقت عضوهرد وجرگـه بـاشد.

ماده‌چهل‌ونهم بارعایت‌احکام این‌قانون اساسی‌انتخابات‌مطـابـق بـه‌احکام قانون صورت می پزیرد .

پیشنهاد تعدیل قانون انتخابات‌دردوسال اخیردوره تقنینیه ولسی جرگه درفهرست‌کارهیچ یك ازدوجرگه‌داخل شده نمیتواند .

ماده‌پنجاهم وثایق‌عضویت‌درهرجرگه‌توسط‌خودجرگه‌تدقیق میگردد.

طرز تدقیق وثایق د راصول وظایف داخلی هرجرگه‌تعیین میشود .

ماده‌پنجاه ویکم هیچ عضوشوری به‌علت‌رای‌یانظریه ایکه هنگام اجرای وظیفه درداخل‌شوری یاخارج ازآن ا برا زمیدارد مورد تعقیب عدلی قرار نمیگیرد .

هرگاه‌یك‌عضو شوری‌به‌جرمی متهم شود - مامـور مسئول ازموضوع به‌جرگه‌ایکه متهم عضـوآنست ا طـلاع میدهد وبعدازآنکه جرگه مذکوربا کثریت دوثلث ا عضاء اجازه بدهد متهم تحت تعقیب عد لی قرار میگیرد، جرگه میتواند‌اجازه‌خودرابه‌اکثریت دوثلث اعضاءمستردنماید .

در موارد جرم مشهود مامور مسئول میتواند متهم ر ا بدون‌اجازه جرگه‌ایکه‌اوعضوآن‌میباشد تحت‌تعقیب عد لی قرار دهد وگرفتار نماید .

هرگاه‌تعقیب‌عدلی قانوناً توقیف را ایجاب‌کندمامور مسئول مکلف است موضوع رابلا فا صله با طلاع جر گه مربوطه‌برساند ودرصورتیکه جرگه مذکور اجازه بد هـد متهم‌توقیف‌شده‌میتواند.درصورتیکه اتهام د ر هنگام‌تعطیل جرگه صورت بگیرداجازه توقیف ا زهیئت ا د اری جرگه حاصل میگردد.فیصلهٔ هیئت به‌نخستین جلسهٔ آینده جـرگه جهت اخذ تصمیم ارائه میشود .

ماده‌پنجاه‌ودوم اعضای‌شوری‌نمیتوانند‌بشغل‌دیگری‌اشتغال ورزند.

این‌حکم شامل زراعت ودیگر مشا غل آزاد نمیباشد .

ماده پنجاه‌وسوم برای اعضای‌شوری معاش‌مناسب مطابق باحکا م قانون تعیین میگردد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور پنځوسمه ماده ـ دشوری هریو غړی حق لری چه پخپله جرگه کښی
دهغه موضوع په باب چه خبرې پرې روانی وي خپله نظریه
دداخلی "وظایفو په اصولو برابره څرگنده کړي .

پنځه پنځوسمه ماده ـ دواړه جرگی په یو وخت کښی بیلی بیلی غونډې کوي.
مشرانو جرگه کولی شي چه ددولتي بودجې د پیشنهاد
دکتنی دپاره داولسی جرگی درخصتی پـه موده کښی خپله
فوق العاده غونډه وکاندی.
کله چه تقنینی دوره یا کلنی غونډه دباچا لـه پلوه پـرانستله
کیږی دواړه جرگی شریکه غونډه کوی.

شپږ پنځوسمه ماده ـ حکومت کولی شي چه دهرې يوی جرگی په
غونډه کښی شریك شي .
هره جرگه کولی شي چه خپلی غونډې ته صدراعظم یا دحکومت
غړی راوغواړي.

اووه پنځوسمه ماده ـ ددواړو جرگو مباحثه به ښکاره وي مگر هله نه! چه
دحکومت مشر، دجـرگی مشر یا لږ تر لږه دجرگی لس تنه غړي
داغوښتنه وکړی چه جرگه دې پټه وشي او جرگه داغوښتنه ومنې ـ
جرگــه کولی شـی چـه ددوه برخـو غړو په اکثریت
هغه مباحثه چه پټه شروع شوې وي بیرته ښکاره کـانـدي.
دهرې جرگی د مباحثی جریان به ثبتیږی.
هیڅوك په سرزوری د شوری دیره ځای ته ننوتلای نه شي
او که څوك ددې حکم مخالفت وکړي دقانون د حکمونو
له مخه سزاوار کوله شي.

اته پنځوسمه ماده ـ بی لـه هغو حالاتو چه حکم ئی پـه دې اساسی
قانون کښی څرگند ذکر دي دهرې جرگی فیصله دحاضرو غړو
درایو په اکثریت کیږي.

نهه پنځوسمه ماده ـ هره جرگه په هر کال کښی یوه عادي غونډه کوي
چه دمیزان په دوه ویشتمه نیټه شروع کیږي. دکلنیو غونډو
شمار دقانون له پلوه زیاتیدلی شي او په دې صورت کښی
دغونډې د شروع نیټه او دغونـډې موده دقـانون لـه خوا
ښودله کیږي.
دهرې جرگی دکار موده په کال کښی اووه میاشتی ده.
دکار دغوښتنې په صورت کښی هره جرگه کولی شي چه
دا موده نوره هم اوږده کړی.
درخصتی په وخت کښی دباچا په امر، دحکومت یاد دواړو
جرگو څخه دیوی دمشر یا دیوې جرگی د پنځمې برخی غړو
په غوښتنه دشوری فوق العاده غونډه دائریدلی شي.
فوق العاده غونډه دهغه باچائی فرمان په ذریعه ختمیږي چه
ددواړو جرگو دمشرانو سره له سلا نه وروسته را و وځي.

شپیتمه ماده ـ دمشرانو جرگی مشر ددغه جرگی دغړو له منځه د باچا
له خوا ټاکل کیږي.
اولسی جرگه دخپلو غړو له منځه یو کس دمشر پـه توگه

ماده پنجاه و چهارم هرعضو شوری حق دارد در جرگهٔ مربوطه خـود
درموضوع مورد مباحثه نظریهٔ خود را مطابق به اصول وظایف
داخلی اظهار کند .

ماده پنجاه و پنجم ـ هردو جرگه در وقت واحـد بصورت جداگانه
اجلاس میکنند.
مشرانو جرگه میتواند برای مطالعه طرح بودجهٔ دولت در
مدت تعطیل اولسی جرگه جلسه فوق العاده خود را دایر کند.
درموقعیکه دوره تقنینیه یا اجلاس سالانه ازطرف پادشاه افتتاح
میگردد جلسه مشترك هر دو جرگه دائر میشود.

ماده پنجاه و ششم ـ حکومت میتواند درجلسات هریك از دو جـرگه
اشتراك ورزد.
هرجرگه میتواند حضور رئیس یا اعضای حکومت را در
جلسهٔ خود مطالبه کند.

ماده پنجاه و هفتم ـ مباحثه جلسات هردو جرگه علنی میباشد. مگر اینکه
رئیس حکومت ـ رئیس جرگه یا اقلاً ده نفر از اعضا سری
بودن آنرا درخواست نماید وجرگه این درخواست را بپذیرد
جرگه میتواند باکثریت دو ثلث اعضا مباحثه ایرا که بطور
سری صورت گرفته دوباره علنی بسازد.
جریان مباحثه هردو جرگه ثبت میگردد.
هیچکس نمیتواند عنفاً به مقر شوری داخل شود. متخلفین
مطابق به احکام قانون مجازات میشود.

ماده پنجاه و هشتم ـ جز در مواردیکه حکم آن صریحاً در این قانون
اساسی ذکـر گردیده تصمیم هرجـرگـه باکثریت آرای
اعضای حاضر اتخاذ میگردد.

ماده پنجاه و نهم ـ هرجرگه در هرسال یك اجلاس عادی دائر میکنند
که بتاریخ بیست ودوم میزان آغاز میگردد تعداد اجـلاس
سالانـه توسط قانون تزئید شده میتواند. درینصورت تاریخ
آغاز اجـلاس ومدت آن توسط قانون تنظیم میگردد .
مدت کـار هرجرگه درهرسال هفت ماه است. درصورت
ایجاب کار هرجرگه میتواند این مدت را تمدید نماید.
درهنگام تعطیل بامر پادشاه ، بدرخواست حکومت یا رئیس
یکی از دو جرگه یا یك خمس از اعضای آن اجلاس فوق العاده
شوری دائر میشود.
جلسه فوق العاده توسط فرمان پادشاهی کـه بعد از
مشوره باروسای د و جر گه صدور می یابد ختم میگردد .

ماده شصتم ـ رئیس مشرانو جرگه از بین اعضای آن ازطرف پادشاه
تعیین میشود.
ولسی جرگه از بین اعضای خود یکنفر را بحیث رئیس انتخاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوره کوی ــ هره جرگه دخپلوغړولـه منځه دمشرلومړی نائب، یودوهم نائب، یومنشي او یودمنشي نائب غوره کوی.

دغه پورتني کسان دجرگې اداري هیئت دی. دولسي جرگې اداري هیئت دتقنیني دورې په اول سر کښې غوره کیږ ی

دمشرانوجرگې دمشرنائبان، منشي اونائب منشي دهر کال دغونډو په سر کښې دیو کال دپاره غوره کیږي.

دهرې جرگې مشردجرگې مباحثه اداره کوی اودجرگې پـه دیره ځای کښې دنظم او قلارۍ ساتلو دپاره ضروری انتظام کوي.

دمشرنـورې وظیفې دداخلي وظیفو پـه اصولو کښې ښودل کیږی.

دمشرپه غیاب کښې اول نـائب او که هغه نـه وی دوهم نائب دمشروظیفه چلوي.

دهرې جرگې منشي دجرگې مباحثې ثبتوی او دجرگې ددارالانشاء دچارو انتظام کوی.

دمنشي په غیاب کښې نائب دهغه وظیفه چلوی.

یوشپیتمه ماده ــ هره جرگه دبحث لاندې موضوعاتو دپراخې او کره کتنې دپـاره دداخلي وظیفو داصولو پـه حکمونو برابر تولگې جوړوی.

دوه شپیتمه ماده ـ هـره جرگـه دخپلو داخـلي و ظـا یفـو اصـول جـوړ وی.

دری شپیتمه ماده ــ شوری دباچا په امر ماتیدلی شي. په یوسل او یویشتمه مـاده کښې دبیان شوی حالت لـه مخه دشوری مـاتیدل حرومرودی.

دشورې په ماتیدو کښې دمشرانو جرگې غیر انتخابي غړی هم شامل دي.

څلورشپیتمه ماده ــ شوری دافغانستان دحیاتي چارو دتنظیم دپاره ددی اساسي قانون پـه حکمونو برابر قوانین جوړوی. هیـڅ قانون نه شـي کـولی چـه د اسـلام د سپیڅلي دین له اساسونو اودنوروهغوارزښتونو مناقض وي چه پـه دی اساسي قانون کښې راغلي دي.

دبین الدول معاهد و تصدیقول، خـارج ته دافغانستان داردو دټولگو لیږل ـ دپیسو خپرولو او پوراخستلو اجازه ورکول اوداسي امتیازونـه ورکول چه په ملي اقتصاد کښې اهمیت لری او انحصار هم پکښې شامل دي دشوری په واك اختیار کښې دی. هغه امتیـازات چـه ورکـول ئې دشوری پـه صلاحیت کې دی دقانون له پلوه ښودل کیږي.

پنځه شپیتمه ماده ـ حکومت اولسي جرگې ته مسئول دی.

شپږشپیتمه ماده ــ دولسي جـرگې غړی کولی شي چه دحکومت نه څرگند تیاوغواړی. دحکومت دورکړې څرگندتیا په باب مباحثه دجرگې په فیصله پورې اړه لری.

اووه شپیتمه ماده ـ دشوری غړې کولی شي چه دصدراعظم یا وزیرانو څخه په ټاکلو موضوع گانو کښې پوښتنې و کړی.

میکند. هرجرگه از بین اعضای خود یکنفر نائب اول رئیس یك نفر نائب دوم رئیس یکنفر منشي و یك نفر نائب منشي انتخاب میکند.

اشخاص فوق هیئت اداری جرگه را تشکیل میدهند.

هیئت اداری اولـسی جرگه درآغاز دوره ء تقنینیه انتخاب میشود. نـائبان رئیس، منشي و نـائب منشي مشرانو جرگه در آغاز اجـلاس سالانـه بـرای مـدت یك سال انتخاب میگردد.

رئیس هر جرگـه مباحثه جرگـه مـذکور را اداره مینماید. وبرای برقراری نظم وامنیت در مقرجرگه تدابیر لازم اتخاذ میکند. سائر وظایف رئیس دراصول وظائف داخلی تعیین میگردد. درغیاب رئیس نائب اول ودرغیاب نائب اول نائب دوم وظیفه رئیس را اجراء میکند.

منشي هرجـرگـه مباحثات انرا ثبت میکند و امـور دارالانشاء جرگه راسرپرستی مینماید. درغیاب منشي نائب وظیفه او را اجراء میکند.

ماده شصت ویکم ــ هرجرگه برای مطالعهٔ دقیق ومفصل موضوعات مورد بحث بـرطبق احـکام اصول وظائف داخلی، انجمن هـا تعیین مینماید.

ماده شصت ودوم ــ هـرجـرگـه اصول وظـائف داخلـی خود را وضع مینماید.

ماده شصت وسوم ــ شوری میتواند به امر پادشاه منحل شود. انحلال شوری درحـالت منـدرج مـاده یـکصدو بیست و یـکم حتمی است.

انحلال شوری شامل اعضای غیرانتخابی مشرانو جـرگه نیز میباشد.

ماده شصت وچارم ـ شوری برای تنظیم امورحیاتـی افغانستان مطابق به احکام این قانون اساسی قوانین وضع میکند. هیچ قـانون نمیتواند مناقض اساسات دین مقدس اسلام و دیگرارزش هـای مندرج این قانون اساسی باشد.

تصدیق معاهدات بین الدول، فرستادن قطعات اردوی افغانستان بخارج، اعطای امتیـازات دارای اهمیت در اقتصاد ملی بشمول انحصار، اجازهٔ نشرپول واخذ قرضه از صلاحیت شوری میباشد. امتیازاتیکه اعطای آن از صلاحیت شوری میباشد توسط قانون تعیین میگردد.

ماده شصت وپنجم ـ حکومت نزد اولسی جرگه مسئول میباشد.

ماده شصت وششم ـ اعضای اولسی جـرگـه میتوانـند از حـکومت استیضاح نمایند. مباحثه در مورد توضیحی کـه از طرف حکومت داده میشود به تصمیم جرگه منوط میباشد.

ماده شصت وهفتم ـ اعضای شوری میتوانند ازصدراعظم یا وزراء در موضوعات معین سوال بنماید.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له چانه چه پوښتنه شوې وي هغوی د خولې یا لیکلي جواب په ورکولو مکلف دی. دا جواب د بحث لاندې نه شي راتلای.

اته شپیتمه ماده — اولسي جرگه واک لري چه د خپلو دریمه برخه غړو په پیشنهاد د حکومت د چارو او داداري د اجرااتو د کتنې او څیړنې دپاره د څیړنې ټولگی وټاکي.

د څیړونکي ټولگي جوړیدنه او دهغه تګ لار د داخلي وظیفو په اصولو کښې ښودل کیږي.

نه شپیتمه ماده — دهغو حالاتو په پرته چه په دې اساسي قانون کښې دهغو دپاره دعمل خاصې لارې چارې ښودلې شوې دې قانون هغې مصوبې ته واتي چه د واړو جرگو په گډه منلې وي او باچا ښکولې وي.

په کومه برخه کښې چه داسي مصوبه نه وي هلته قانون داسلامي شریعت د حنفي فقهې حکمونو ته وایي.

اویاومه ماده — دقانون جوړولو پیشنهاد دحکومت یا دشروي د غړو له خوا کیږي او دقضائي چارو دسمون په برخه کښې دسترې محکمې له خوا هم کیدې شي.

یو اویاومه ماده — دقانون جوړولو پیشنهاد د حکومت یا سترې محکمې له خوا په دواړو جرگو کي هرې یوې ته وړاندې کیدی شي

دوه اویاومه ماده — که چیرې دقانون د وضع کولو پیشنهاد ددواړو جرگو نه دیوې جرگې دغړو له خوا وشي او دهمدغې جرگې لس تنه غړې یې مرسته وکړي نو پس له هغه دکار په فهرست کښې نیول کیږي.

که چیرې دقانون جوړولو په پیشنهاد کښې د نوې بودجې یا د دولت په عایداتو کښې دکمې راوستلو سپارښتنه شوې وي نو په دې شرط دکار په فهرست کښې راتلاې شي چه دپیشنهاد په متن کښې ددغه تاوان دپوره کولو لارې چارې ښودل شوي وې .

دسترې محکمې له خوا دقانون جوړولو پیشنهاد ددې حکم لاندې نه راځي .

دری اویاومه ماده — کله چه دقانون جوړولو پیشنهاد د یوې جرگې دکار په فهرست کښې واخستی شي نو لومړې خپلې جرگه گې ته سپارل کیزی او پس له هغه چه جرگه گۍ پرې خپله نظریه څرگنده کړې دغه پیشنهاد او دجرگه گۍ نظریه دجرگې په وړاندې لوستل کیزې او مباحثه پرې کیزې — وروسته د هرې مادې په باب رایي غوښتل کیزې او بیا پیشنهاد په دوهم وار لوستل شي او په یوځائي ډول دهغه دمنلو یا نه منلو په باب رائې اخستلې کیزې .

څلور اویاومه ماده — که چرې دیوی جرگې تصویب دبلې جرگې له خوا و نه منل شي نو ددغه اختلاف دلرې کولو دپاره دقانون په حکمونو سم ددواړو جرگو دغړو نه په برابر شمیر یو گډ هیئت جوړیزې. دهیئت فیصله دباچا له ښکولو وروسته نافذه گڼل کیزې.

خو که دغه هیئت و نه کولاې شو چه اختلاف لرې کړې

اشخاصیکه از آن ها سوال به عمل آمده مکلف اند جواب شفوی یا تحریری بدهند . این جواب مورد مباحثه قرار نمی . گیرد

مادهٔ شصت و هشتم — ولسی جرگه صلاحیت دارد به پیشنهاد یك ثلث از اعضای خود جهت تحقیق ومطالعه اعمال حکومت و اجراآت اداره انجمن تحقیق تعیین نماید .

ترکیب و طرز العمل انجمن تحقیق در اصول وظائف داخلی تثبیت میگردد .

مادهٔ شصت و نهم — باستثنای حالاتیکه برای آن طرز عمل خاصی درین قانون اساسی تصریح گردیده . قانون عبارتست از مصوبه مرافق هردو جرگه که به توشیح پادشاه رسیده باشد . در ساحه ایکه چنین مصوبه موجود نباشد عبارتست از احکام فقه حنفی شریعت اسلام .

ماده هفتادم — پیشنهاد وضع قانون ازطرف حکومت یا اعضای شوری و درساحه تنظیم امور قضائی از طرف ستره محکمه صورت گرفته میتواند . پیشنهاد وضع قانون درمورد بودجه و امور مالی تنها ازطرف حکومت صورت میگیرد .

ماده هفتاد و یکم — پیشنهاد وضع قانون ازطرف حکومت یا ستره محکمه به هر یك ازدو جرگه تقدیم شده میتواند .

ماده هفتاد و دوم — هرگاه پیشنهاد وضع قانون ازطرف اعضای یکی ازدو جرگه صورت بگیرد بعد از تائید ده نفر از اعضای جرگه ایکه پیشنهاد به آن ارائه شده در فهرست کار داخل میگردد .

هرگاه پیشنهاد وضع قانون حاوی تکلیف جدید یا تنقیص درعایدات دولت باشد بشرطی درفهرست کار داخل میشود که در متن پیشنهاد مدرك جبران ، پیش بینی شده باشد این حکم بر پیشنهاد وضع قانون ازطرف ستره محکمه تطبیق نمیشود .

ماده هفتاد و سوم — وقتی پیشنهاد وضع قانون درفهرست کار یکی از دو جرگه داخل گردید نخست به انجمن مربوط محول میگردد وبعد ازآنکه انجمن نظر خود را دربارهٔ آن ابراز کرد طرح قانون با نظریه انجمن در جرگهٔ قرائت شده بحث روی آن صورت میگیرد . بعد در مورد هرماده راءی گرفته میشود وسپس طرح باردوم قرائت شده دربارهٔ رد یا تصویب آن بصورت یك کل راءی گرفته میشود .

ماده هفتاد و چارم — هرگاه تصویب یك جرگه ازطرف جرگه دیگر ردشود برای حل اختلاف هیئت مختلط به تعداد مساوی از اعضای هردو جرگه مطابق به احکام قانون دائر میگردد .

فیصله هیئت بعد از توشیح پادشاه نافذ شمرده میشود . درصورتیکه هیئت مختلط نتواند اختلاف نظر را رفع کند تصویب ردشده بحساب میرود وهرگاه تصویب از

نوتصویب نامنلی بلل کیږي او که چیرې داسي وي چه تصویب دولسي جرگې له خواشوې وي نو دولسي جرگې نوي تقنیني دوره کولی شي چه هغه دغږ ودرا یو په اکثریت بیا ومني . دا تصویب بی له دې چه دمشرانو جرگې ته وړاندې شي دپاچا په ښکو للو نافذ گڼل کیږي.

که چیرې ددواړو جرگو تر منځ اختلاف دمالي قوا نینو دپیشنهاد په سروی نو که گډ هیئت ددغه اختلاف په لرې کولو بریالی نشي اولسي جرگه کولی شي چه دغه پیشنهاد پخپله راتلونکې غونډه کښې دغږودرایو په اکثریت بیاومني پیشنهاد بی له دې چه دمشرانو جرگې تـه وښودل شي دپاچا په ښکو للونا فذ گڼل کیږي .

پنځه اویاومه ماده ــ ددولت بودجه دمشرانو جرگې له لارې د دغې جرگې دمشورتي نظريې سره یو ځاي اولسي جـرگـې تـه وړاندې کیږي ــ دجرگې مشر بودجه او دمشرانو جرگـې نظريات خپلې جرگې ته سپاري، پس له هغه وربانـدې په اولسي جرگه کښې غور او فیصله کیږي.

د افیصله بی له دې چه دمشرانو جرگې ته وښودې شي دپاچا په ښکو للونا فذه گڼل کیږي .

دحکومت دانکشافی پلان په باب داولسي جرگې خبرې اترې هم ددې حکم لاندې راځي .

کله که دځینو سببو نو له کبله دبودجې تصویب دنوې مالي کال دشروع کیدو نه مخکښې و نه شو نو د کالني بودجې تـر تصویب پورې دزاړه کال دبودجې په شان چلند کیږي .

حکومت په دې مکلف دې چه دبودجـې د پیشنهـا وړاندې کو لو نه لږ تر لږه یو میاشت مخکښې د تیـر کـال دبودجې غوټ پریکړې حساب اولسي جرگې ته وړاندې کړي.

شپږ اویاومه ماده ــ که چیرې دمشرانو جرگه د ولسي جرگې دیـوې مصوبې په باب د رسیدو نه وروسته پـه شپږو میـاشتو کښې خپله فیصله ونـکړي نو دغه مصوبـه منل شوې گڼل کیږي .

د رخصت دوره د دغې مودې په حساب کې نه راځي .

اووه اویاومه ماده ــ د شورى د رخصت یـا انحلال پـه وخت کښې حکومت کولی شي چه دځلورشپیتمې مادې داولې فقرې په ساحه کښې دعاجلو چارو په لاري کولو دپاره تقنیني فـرمانو نه وباسي . دافرمانو نه دپاچا له ښکو للو وروسته دقانون حکم اخلي .

په کاردې چه د غه فرمانو نو نه دشورا د اولو مړنی غونډې له تاریخ نه په دیرشو ورځو کښې دننه شورى ته وړاندې شي او که شورائي و نه مني نو بيا اتبار نـه لري .

طرف ولسي جرگه بعمل آمـده باشد دوره تقنینیه جدید ولسي جرگه میتواند آنرا باکثریت آراي اعضاء تصویب کند این تصویب بدون ارائه به مشرانو جرگه بعد از توشیح پادشاه نافذ شمرده میشود.

هرگاه اختلاف دوجرگه درموردطرح قوانین مالي باشد درصورتیکه هیئت مختلط به حل آن موفق نشودولسي جرگه میتواند در اجلاس مابعدطرح مذکور را باکثریت ارای اعضاء تصویب نماید. طرح بدون ارائه به مشرانو جرگه بعد از توشیخ پادشاه قانون شمرده میشود.

ماده هفتادو پنجم ــ بودجه دولت ازطريق مشرانو جرگه وتوام با نظريه مشورتي آن به ولسي جرگه تقدیم میشود. رئیس ولسي جرگه بودجه ونظريات مشرانو جرگه را بـه انجمن مربوط تفویض میکند. بعد بودجه با نظريات انجمن مربوط در ولسي جرگه مطالعه میشود ودربارهٔ آن تصمیم اتخاذ میگردد. این تصمیم بدون ارائه بـه مشرانو جرگه بعد از توشیح پادشاه نافذ شمرده میشود. این حکم درموردمذاکرات ولسي جرگه راجع به پلان انکشافـی حکومت نیـز تطبیق مـی گـردد .

هرگاه نظر به عللی تصویب بودجه قبل ازآغـاز سال مالي صورت نگیرد تا تصویب بودجهٔ سال جدید بـودجهٔ سال گذشته تطبیق میشود .

حکومت مکلف است اقلاً یکماه قبل از تقدیـم طـرح بودجه حساب قطعي بودجه یک سال قبـل را بـه ولسي جرگه تقدیم کند.

ماده هفتادو ششم ــ هرگاه مشرانو جرگه فیصلهٔ خودرا درموردمصوبه ولسي جرگه درخلال مدت شش ماه ازتاریخ وصول آن صادر نکند مصوبه مذکور قبول شده بشمار میرود. درسنجش این مدت دوره تعطیل بحساب گرفته نمیشود .

ماده هفتادو هفتم ــ درهنگام تعطیل یا انحلال شوری حکـومـت میتواند درساحه مذکور فقره اول ماده شصت وچارم برای تنظیم اموراعاجل فرامین تقنیني ترتیب کند. این فرامین بعد از توشیح پادشاه حکم قانون را حائز میشود.

فرامین تقنیني باید درخلال مدت سی روز از تاریخ انعقاد نخستین جلسه شوری به شوری تقدیم گردد ودر صورتیکه ازطرف شوری رد شود ازاعتبار ساقط میگردد .

پنځم فصل
لويه جرگه

اته اویاومه ماده ــ لويه جرگه دشورى له غړواو ولایاتو د جرگو له مشرانو څخه جوړیږي.

فصل پنجم
لويه جرگه

مـاده هـفتادو هـشتم ــ لويه جرگه مرکب است از اعضـا ی شوری وروسای جرگه های ولايات .

دشوری دماتید وپه حالت کښی دهغی غړی دلویی جرگی
دغړو په توگه خپل حیثیت دنوی شوری تر دا ئریدو
پوری ساتی.

نه اویاومه ماده- دنولسمی، یوویشتمی اودوه ویشتمی مادی د حکمونو
درعایت سره لویه جرگه په پاچائی فرمان دا ئریږی.

اتیاومه ماده- چه لویه جرگه روانه وی په غړوئی دیوپنځوسمی
مادی حکم چلیږی.

یواتیاومه ماده- دلویی جرگی مباحثه به ښکاره وی مگر هله نه چه
حکومت یاد جرگی شل تنه غړی وغواړی چه جرگه دی
پټه وی اولویه جرگه دا غوښتنه ومنی.

دوه اتیاومه ماده- دولسی جرگی مشراو دهغه په غیاب کښی دمشرانو
جرگی مشر دلویی جرگی ریاست په غاړه لری.
لویه جرگه په لومړی غونډه کښی دخپلو غړو له منځه
یوکس دمنشی په توگه ټاکی.

دری اتیاومه ماده- دهغه حالت نه پرته چه په دی اساسی قانون کښی
څرگند یادشوی دی دلویی جرگی فیصله دحاضرو غړو
دراییو په اکثریت کیږی.
ددی اساسی قانون دحکمونو درعایت سره دلویی جرگی تگ
لار دقانون له خوا ښودل کیږی.

څلور اتیاومه ماده- لویه جرگه هغه واك اختیار لری چه په دی
اساسی قانون کښی ټاکل شوی دی.

شپږم فصل

حکومت

پنځه اتیاومه ماده- دافغانستان حکومت له صدراعظم اووزیرانو
څخه جوړدی. صدراعظم دحکومت مشراووزیران ئی
غړی دی.
دوزیرانو شمیر اودهغوی وظیفی په قانون کی ښودل کیږی.

شپږ اتیاومه ماده- هرهغه څوك چه ددې اساسی قانون دحکمونو
له مخه داولسی جرگی په غړیتوب باندې دغوره کیدو د پاره
جوگه وي هغه دحکومت دمشر یاغړي په توگه ټاکل کیدې شی.
دحکومت مشر به افغان زیږیدلی وی.
دحکومت مشر اوغړي ئی دشوری له غړو اوله شوری نه
بهر ټاکل کیدې شی.
دشوري هرغړي چه دحکومت دمشر یاغړي په توگه
وټاکل شی په شوری کښی خپله چوکی له لاسه ورکوی.

اووه اتیاومه ماده- صدراعظم اووزیران دخپلو وظیفو چلولو په
موده کښی په نورو چارونه شی بوختیدلی.

اته اتیاومه ماده — دحکومت دمشر اوغړو دپاره مناسب معاش دقانون
له مخه ټاکل کیږی.

درحالت انحلال شوری اعضای آن حیثیت خودرا به
صفت اعضای لویه جرگه تادایرشدن شوری جدید
حفظ میکنند.

ماده هفتادونهم- بارعایت احکام موادنزدهم، بیست ویکم وبیست ودوم
لویه جرگه توسط فرمان پادشاه دائرمیشود.

ماده هشتادم- درهنگام دائربودن لویه جرگه حکم مادهٔ پنجاه ویکم
درمورد اعضای آن تطبیق میگردد.

ماده هشتادویکم- مباحثهٔ لویه جرگه علنی میباشد مگراینکه حکومت
یا بیست نفر ازاعضاء سری بودن آنرادرخواست نماید
ولویه جرگه این درخواست را بپذیرد.

ماده هشتادودوم- رئیس ولسی جرگه ودرغیاب اورئیس مشرانو
جرگه ازجلسات لویه جرگه ریاست میکند.
لویه جرگه دراولین جلسه یك نفررا از بین اعضای
خود بحیث منشی انتخاب میکند.

ماده هشتادوسوم- جزدرموارد یکه حکم آن صریحاً دراین قانون
اساسی ذکرگردیده تصمیم لویه جرگه باکثریت آرای
اعضای حاضر اتخاذ میگردد.
بارعایت احکام این قانون اساسی، طرزالعمل لویه جرگه
توسط قانون تنظیم میشود.

ماده هشتادوچهارم- لویه جرگه دارای صلاحیت هائی میباشدکه
درین قانون اساسی تعیین گردیده است.

فصل ششم

حکومت

ماده هشتادوپنجم — حکومت افغانستان متشکل است ازصدراعظم
ووزراء. صدراعظم رئیس ووزراء اعضای حکومت میباشند.
تعدادوزراء ووظائف شان توسط قانون تنظیم میگردد.

ماده هشتادوششم. — هرشخصیکه برطبق احکام این قانون اساسی
اهلیت انتخاب شدن را به عضویت اولسی جرگه دارا باشد
میتواند بحیث رئیس یاعضوحکومت تعیین شود.
رئیس حکومت باید افغان تولدشده باشد. رئیس واعضای
حکومت میتوانند ازاعضای شوری یاخارج ازان تعیین شوند.
هرعضوشوری که بحیث رئیس یاعضوحکومت تعیین شودعضویت
خودرا درشوری ازدست میدهد.

ماده هشتادوهفتم — صدراعظم ووزراء نمیتوانند درمدت تصدی
وظیفه به مشاغل دیگر اشتغال ورزند.

ماده هشتادوهشتم — برای رئیس واعضای حکومت معاش مناسب
توسط قانون تعیین میگردد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه‌اتیاومه‌ماده ــ حکومت دهغه چاله خواچه دبا چاله پلوه دصدراعظم په توګه موظف شوې وې جوړیږي.

دحکومت غړي اوتګګ لاره دصدراعظم له خوااولسی جرګی ته وړاندې کیږي اوجرګه دمباحثی نه پس په حکومت باندې دباور په باب خپله فیصله کوي.

دباوردرائی دورکولوپه حال کښی دحکومت دمشراو غړودتیاکلوپه باب باچائی فرمان راوځی. وروسی صدرعظم دخپل حکومت تګګ لاره دمشرانوجرګی ته وړاندې کوي.

نوی‌یمه‌ماده ــ کله که حکومت دصدراعظم دمړینی یااستعفا له کبله په داسی وخت کښی له منځه لاړشی چه شورې ماته وې نوپه باچائی فرمان نوې حکومت جوړیږي.

دنوې تقنینی دورې په لومړې سرکښی صدراعظم دخپل حکومت تګګ لاره اودحکومت غړي اولسی جرګی ته وړپیژنی اودباوردرایی غوښتنه کوي.

یونوی‌یمه‌ماده ــ حکومت په دی حالتونوکښی له‌منځه ځی :ــ

۱/چه صدراعظم استعفاءوکړې یاومړي.

۲/چه اولسی جرګه دحکومت نه خپل باوربیرته واخلی

۳/چه دحکومت په‌مشریادحکومت په‌اکثروغړوباندې ددری نوې یمی مادې دحکم سره‌سم دملی خیانت تورپورې‌شی .

٤/چه شورې‌ماته شی .

٥/چه دشورې تقنینی‌دوره‌سرته ورسیږي.

په‌وروستودووحالتونوکښی‌حکومت‌جوخت د نوې اولسی جرګی دلومړی‌غونډې‌سره‌سم له‌منځه‌ځی .

داستعغاپه صورت کښی حکومت هلته له‌منځه‌ځی‌چه‌پاچائی استعفاءومنی .

چه‌صدراعظم ومړي نودوزیرانوله ډلی نه‌یووزیر دباچا په‌امردصدراعظم وظیفه دنوې‌حکومت‌ترجوړیدو پورې په غاړه اخلی. په‌هغه‌صورت کښی چه حکومت د درې نوې یمی مادې دحکم‌سره‌سم دملی خیانت په تورله منځه لاړشی نوهرخوك چه‌دباچاله‌پلوه‌دصدراعظم په‌توګه‌وټاکل شی هغه دنوموړې تورپه‌باب داوئی جرګی دفیصلی نه‌پس دولسی جرګی ترلومړی‌غونډې‌پورې‌دباوردرائی حاصاولونه مخکښی د صدراعظم وظیفی پرځاې کوې . په نورو حالتونوکښی له‌منځه تللی حکومت دنوی حکومت ترجوړیدو پورې خپل کارجارې ساتی .

دوه‌نوې‌یمه‌ماده ــ له حکومت نه‌دباوردبیرته‌اخیستورایه بایدڅرګنده اوسماسمه‌وې‌دارایه‌دهغوحکومتونوپه‌باب‌چه‌ددې اساسی قانون له نافذکیدووروسته‌دلومړیودوه تقنینی دوروپه‌موده کې منځ ته راځی‌درایو ددوه‌ثلثوپه‌اکثریت‌اودوروسی‌حکومتونوپه باب د اولسی جرکې دغړودرایوپه‌اکثریت‌صادریږی .

دری‌نوی‌یمه‌ماده ــ که‌چیرې له‌دریمی برخی نه د ولسی‌جرګی زیات غړې دملی خیانت په‌تور دصدراعظم یادحکومت دټولو یا زیاتوغړو د محاکمه کیدوغوښتنه‌وکړې‌اوولسی جرګه داغوښتنه‌ددوو برخوغړودرایوپه‌اکثریت ومنی نو حکومت له منځه ځی اولویه جرګه دڅیړونکی هیئت دټاکلودپاره جوړیږي. که چیرې لوئی جرګی دهمیت دراپورله کتنی

ماده هشتادونهم ــ حکومت توسط شخصیکه ازطرف پادشاه بحیث صدراعظم موظف شده تشکیل میگردد.

اعضاء وخطمشی حکومت توسط صدراعظم به‌اولسی جرگه معرفی میشودوجرگه‌پس ازمباحثه راجع به اعتمادبرحکومت تصمیم میگیرد. درصورت‌صدورراءی‌اعتمادفرمان‌پادشاهی راجع به‌تعیین رئیس واعضای‌حکومت صادرمیگردد.

سپس‌صدراعظم‌خط مشی‌حکومت رابه مشرانوجرگه معرفی مینماید.

ماده نودم ــ هرگاه‌حکومت به‌علت‌فوت یااستعفای‌صدراعظم‌درهنگام انحلال شوری‌ازبین بروددحکومت‌جدید‌بفرمان‌پادشاه‌تعیین میشود. دراغازدوره‌ء تقنینیه‌جدید صدراعظم‌اعضای‌حکومت وخط‌مشی‌انرابه‌ولسی جرگه معرفی وراءی اعتماد مطالبه‌میکند.

ماده نودویکم ــ حکومت‌دراحوال آتی ازبین‌میرود :

۱/درحالت استعفاء یافوت‌صدراعظم

۲/ درحالت سلب اعتماداولسی جرگه‌ازحکومت.

۳/ درحالت اتهام رئیس یاتمام اعضای حکومت‌بجرم خیانت ملی‌مطابق‌به حکم‌ماده نودوسوم .

٤/درحالت انحلال‌شوری.

٥/درحالت ختم دوره‌ء تقنینیه.

دردوحالت‌اخیرحکومت توام با اولین جاسه لوی جرگه ازبین می رود.

درحالت استعفای‌صدراعظم‌پس‌ازمنظوری‌استعفاء ازطرف پادشاه حکومت ازبین‌میرود :

درصورت‌فوت‌صدراعظم‌یك نفرازوزراء بامرپادشاه‌وظائف صدراعظم راتاتشکیل‌حکومت‌جدید اجراءمیکند.

درصورتیکه‌حکومت‌به‌علت‌اتهام‌بجرم‌خیانت ملی مطابق بحکم‌ماده‌نودوسوم‌ازبین برودشخصیکه‌ازطرف‌پادشاه‌بحیث صدراعظم‌تعیین‌میشودمیتواندتااولین‌جلسه‌ولسی جرگه به تعقیب تصمیم‌لویه‌جرگه‌درمورداتهام‌مذکور ــ قبل‌ازحصول رأی‌اعتماد وظائف‌صدراعظم‌را اجراءنماید.

درسائراحوال حکومتیکه‌ازبین رفته تاتشکیل حکومت جدید بوظیفهٔ خوددوام‌میدهد

ماده‌نودودوم ــ راءی سلب‌اعتماداز‌حکومت‌بایدصریح‌ومستقیم باشد این رای‌درمورد حکوماتیکه‌درخلال دودورهٔ‌تقنینی‌اول به‌تعقیب نفاذاین‌قانون‌اساسی بوجودمی‌آیندبه‌اکثریت‌دوثلث‌آرأودرمورد حکومت‌های‌ما بعدبه‌اکثریت‌آرای‌اعضای‌اولسی جرگه‌صادر می گردد.

مادهٔ‌نودوسوم ــ هرگاه‌بیش‌ازیك‌ثلث‌اعضای‌اولسی جرگه‌محاکمه صدراعظم‌یاتمام‌یااکثراعضای حکومت رابراساس اتهام بجرم‌خیانت‌ملی تقاضانمایدواولسی جرگه‌این‌تقاضارا باکثریت دوثلث‌اعضأتصویب کندحکومت‌سقوط‌مینمایدولویه‌جرگه برای تعیین هیئت‌تحقیق دایرمیگردد. اگربعد ازمطالعه راپورهیئت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروستـــه ددوو بـــرخـــوغـــړودرایـــوپـــه اکـــثریـــت دمـحاکـــمی اجراء لازمه وګڼله نود اولسی جرګی یوغړې ته وظیفه ورکوي چه په تورن باندې په ستره محکمه کښی دعوې سوره کاندې .

دپورتنی فقرې حکم په هغه حالت کښی هم چلیږي چه دملی خیانت تورپه یوه یاڅوتنووزیرانوچه شمیرئی دحکومت دغړو له نیمائی څخه زیات نه وی پورې شوې وی ددې تورپه نتیجه کښې دتورن لاس له کاره ویستل کیږې مګرحکومت له منځه نه ځی .

څلورنوي یمه ماده ـ ددې اساسی قانون اونوروقوانینو دحکمونــو عملی کول ـ دمحکمو دقطعی پریکړو عملی کول . د عمومی نظم اوامن ساتلو دپاره ضروري انتظام کول ، ددولت دمالـــی حالت سمون اوعامه شتمنی ساتل . دخلکو اجتماعی . ثقافتی او اقتصادي حالت ښه کول دخپلواکی حفـاظـت . دسیمی له تمامیت څخه دفاع اوپه بین المللی ټولنه کښی د افغانستان دملی ښیګڼو اوحیثیت ساتنه دحکومت وظیفه ده

حکومت دخپلو وظیفو دسمون دپاره دقانــون پـربـنیـاد مقررات جوړوي ـ دامقررات بایدچه دهیڅ قانون دعبارت اوروح سره تناقض ونه لري .

پنځه نوي یمه ماده ـ دوزیرانو ټولنه دحکومت دسیاست لوئی لیکی تاکی اوهغه مقررات تصویبوې چه حکومت ئی د جوړولو واك اختیار لرې .

صدراعظم دوزیرانو دټولنی مشرتوب کوی دحکـومت دفعالیت اداره اولارښودنه کوې اوپه اجرا اتـو کښـی یـی یورنـګی راولی .

دباچا اوشورې سره دحکومت درابطی ساتل هـم دصدراعظم وظیفه ده.

وزیران خپلی وظیفی داداری یوکونو دمشرانو اودحکومت دغړو په توګه دصدراعظم دامراولارښودنی لاندې په هغه چوکاټ کښی دننه پرځاي کوې چه دې اساسی قانون اوقوانینو ټاکلی دې

شپږنوې یمه ماده ـ صدراعظم اووزیران دحکومت دعمومی سیاست له کبله په شریکه اودخپلوځانـګړ و وظیفو له بابته ځانله اولسی جرګی مسئول دی .

صدراعظم اووزیران دحکومت دهغوچاروپه باب هم مسئول دی چه دهغو دپاره ددې اساسی قـانـون دحـکمونـو مطابق پاچا ئی فرمان اخلی .

اووم فصل

قضاء

اووه نوی یمه ماده ـ قضائیه قوه ددولت یوخپلواك رکن دې او خپلی وظیفی دتقنینیه اواجرائیه قووپـه لړ کښی پرځای کوی.

اتــه نوی یمه ماده ـ قضائیه قوه دیوې سترې محکمی اونورو محکمونه جوړیږی چه شمارئی په قانون کښی ښودل کیږی.

لویه جرګه باکثریت دوثلث اعضـاء اجـرای مـحـاکمه را لازم بداندیکنفر از اعضـای اولسی جرگه را موظف مینماید تا علیه متهم در ستره محکمه دعوی اقامه کند.

حکم فقره فوق در حالتی نیز تطبیق میشود که اتهام خیانت ملی به یك یا چند نفر وزیر که تعدادشان از نصف اعضای حکومت بیشتر نباشد متوجـه گردد. در نتیجه این اتهـام متهم از وظیفه سبکدوش میشود ولی حکومت سقوط نمیکند.

ماده نود وچارم ـ تعمیل احکام این قانون اساسی و تمام قوانین ، تعمیل فیصله های قطعی محاکم ، اتخاذ تدابیر لازم جهت برقراری نظم و امن عامه ، تنظیم وضع مالی دولت وحفاظت دارائی عامه انکشاف وضع اجـتماعـی ـ فرهنگی و اقتصادي مردم ، حفظ استقلال ، دفاع از تمامیت ساحه ، صیانت منافع و حثیت افغانستان در جامعهٔ بین المللی وظیفه حکومت میباشد. حکومت بـرای تنظیم وظائف خود بر اساس قوانیین مقررات وضع میکند . این مقررات باید مناقض نص یا روح هیچ قانون نباشد.

ماده نود وپنجم ـ مجلس وزراء خطوط اساسی سیاست حکومت را تعیین میکند و مقرراتی را که وضع آن از صـلاحیت حـکومت میباشد تصویب مینماید.

صدراعظم از مجلس وزراء ریاست می نماید . فعالیت حکومت را اداره ورهنمونی میکند و در اجراات آن هم آهنگی را تأمین مینماید .

حفظ رابطه حکومت با پادشاه وشوری نیز وظیفهٔ صدراعظم میباشد .

وزرا وظائف خود را بحیث امرین و احد های اداری و بحیث اعضای حکومت تحت امر و رهنمائی صدراعظم در داخل حدودیکه این قانون اساسی وقوانین تعیین میکند اجرا مینماید .

ماده نود وششم ـ صدراعظم ووزرا از سیاست عمومی حکومت مشترکاً و از وظائف مشخصهٔ خود منفرداً نزد اولسی جرگه مسئولیت دارند .

صدراعظم ووزرا از آن اعمال حکومت که در بارهٔ آن بر طبق احکام این قانون اساسی فرمان پادشاهی را حاصل میکنند نیز مسئول میباشند .

فصل هفتم

قضاء

ماده نود وهفتم قوه قضائیه یك رکن مستقل دولت است ووظایف خود را در ردیف قوه تقنینیه وقوه اجرائیه انجام میدهد .

ملده نود وهشتم قوه قضائیه مرکب است از یك ستره محکمه ومحاکم دیگری که تعداد آن توسط قانون تعیین میگردد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قضائیه قوې په واك اختیار كښې په هغو دعوو غورسی پرته ده چه پكښې حقیقي یاحكمي اشخاص — كه څه هم دولت وي دمدعي یامدعی علیه حیثیت لري او دقضاء په وړاندې دقانون دحكمونو سره سم دا غوري شي .

هیڅ قانون په هیڅ حالت كښې دا نه شي كولی چه یوه قضیه یا یوه ساحه ددولت دقضائي قوې د واك اختیار له كرښې څخه په هغه ډول چه په دې فصل كښې ئې بریدونه معلوم شوي وباسي او بل مقام ته ئې وسپاري.

دا حكم دعسكري محكمو دجوړیدو مخه نه نیسي. خو دا محكمې به یوازې دهغو جرمونو دپاره وي چه دافغانستان له اردو سره اړه لري دعسكري محكمو تشكیل او واك اختیار به په قانون كښې ښودل كیږي.

نه نوی یمه ماده — قاضیان دقاضي القضات په پیشنهاد دباچا له خوا ټاكل كیږي.

كه چیري یو قاضي یو جرم وكړي نوستره محكمه دده په حال غور كوي اودده ددفاع له اوریدو نه پس باچا ته دده دعزل پیشنهاد وړاندې كولی شي.

هر كله چه دباچا له خوا دغه پیشنهاد ملاتړ وشي نو قاضي دخپلې وظیفې نه معزولیږي. دقاضیانو بدلول، او چتول پوښتیدل او دتقاعد پیشنهادونه دقانون دحكمونو سره سم دسترې محكمې په واك اختیار كښې دي.

دقاضیانو دپاره د قانون له پلوه مناسب معاش ټاكل كیږي.

قاضیان نه شي كولی چه دخپلو وظیفو په وخت كښې په نورو چارو بوخت شي.

سلمه ماده — دافغانستان په محكمو كښې محاكمه په ښكاره ډول كیږي اودقانون دحكمونو سره سم هرڅوك دورتلو حق لري.

محكمه كولی شي چه په هغو ګوښو حالاتو كښې چه قانون ښودلی دی پټې غونډې وكړي خو دحكم اورول به هرومرو ښكاره وي .

محكمې مكلفې دي چه دخپل وركړي حكم سره یو ځای به په فیصله كښې دحكم سببونه هم څرګند وي.

یوسل ویومه ماده — دمحكمو دټولو قطعي پریكړو عملي كول واجب دي خو دچا دمرګ دحكم په حالت كښې دتعمیل دپاره دباچا ښكولال شرط دی.

یوسل ودوهمه ماده — محكمې چه په كومو پیښو باندې غورسی كوي په هغو كښې ددې اساسي قانون اود دولت دقوانینو حكمونه پرځای كوي كه د غورسی لاندې پیښو دیوې پیښې په باب په اساسي قانون اوددولت په قوانینو كښې كوم حكم نه وي نو محكمې داسلامي شریعت دحنفي مذهب دكلي اساسونو له مخه په هغه چوكاټ كښې دننه چه دې اساسي قانون ښودلی دی په دغه باب یوداسې حكم را باسي چه ددوی په نظر كښې څومره چه ممكنه وي عدالت تر ټولو په ښه توګه لاس ته راوړي.

صلاحیت قوه قضائیه شامل رسیدگی به تمام دعاوی ایست كه در آن اشخاص حقیقی یاحكمی بشمول دولت بصفت مدعی یامدعی علیه قرار گرفته ودرپیشگاه آن مطابق به احكام قانون اقامه شود .

هیچ قانون نمیتواند در هیچ حالت قضیه یا ساحه ایرا از دائره صلاحیت قوه قضائیه دولت به نحویكه درین فصل تحدید شده خارج بسازد و بمقام دیگری تفویض كند این حكم مانع تشكیل محاكم عسكری نمیگردد ولی ساحه این نوع محاكم بجرایم مربوط باردوی افغانستان منحصر میباشد . تشكیل وصلاحیت محاكم عسكری توسط قانون تنظیم میشود .

ماده نود ونهم — قضات به پیشنهاد قاضی القضات از طرف پادشاه تعیین میگردند. هرگاه یكنفر قاضی مرتكب جرمی شود ستره محكمه به حالت قاضی رسیدگی كرده بعد از استماع دفاع او پیشنهاد عزلش را به پادشاه تقدیم كرده میتواند درصورتیكه پیشنهاد مذكور از طرف پادشاه تائید گردد قاضی از وظیفه عزل میشود. تبدیل - ترفیع - مواخذه و پیشنهاد تقاعد قضات مطابق به احكام قانون از صلاحیت ستره محكمه میباشد.

برای قضات معاش مناسب توسط قانون تعیین میگردد.

قضات نمی توانند درمدت تصدی وظیفه به مشاغل دیگری اشتغال ورزند .

ماده صدم — درمحاكم افغانستان محاكمه بصورت علنی اجراء میشود وهركس حق حضور رادران مطابق به احكام قانون دارد. محكمه میتواند درحالات استثنائی كه در قانون تصریح گردیده باشد جلسات سری دائر كنند. ولی اعلام حكم باید بهرحال علناً صورت بگیرد .

محاكم مكلفند اسباب حكمی راكه صادر میكنند درفیصله خود ذكر نمایند.

ماده یكصدو یكم — تمام فیصله های قطعی محاكم واجب التعمیل است مگر در حالت حكم بمرگ شخص كه تعمیل حكم محكمه مشروط به توشیح پادشاه میباشد .

ماده یكصدودوم — محاكم درقضایای مورد رسیدگی خود احكام این قانون اساسی وقوانین دولت را تطبیق میكنند. هرگاه برای قضیه ای از قضایای مورد رسیدگی درقانون اساسی وقوانین دولت حكمی موجود نباشد محاكم به پیروی از اساسات كلی فقه حنفی شریعت اسلام درداخل حدودیكه این قانون اساسی وضع نموده درچنین احوال حكمی صادر میكنند كه درنظرشان عدالت را به بهترین صورت ممكن تأمین نماید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوسل دریمه ماده ــ دجرمونو څېړنه دقانون دحکمونو سره سم د مدعی العموم له خواچه ددولت په اجرائیه قوه پورې تړلی دی کېږی.

یوسل څلورمه ماده ــ ددې اساسی قانون دحکمونو درعایت سره هغه قاعدی چه دمحکمو داجراأتو او تشکیلاتو او دقاضیانو له چارو سره اړه لری دقانون له پلوه سمیږی. ددی قوانینو لوی هدف دادی چه په قضائی مرافقو تشکیلاتو، واك اختیار او دمحاکمې دعمل په لارو کښې یووالی راشی.

یوسل و پنځمه ماده ــ ستره محکمه له نهو غړو جوړیږی چه ټول دباچا له پلوه ټاکل کیږی.

باچا دستری محکمې غړی دداسی خلکو له منځه غوره کوی چه دغه صفتونه ولری:

۱ــ دعمر پنځه دیرش کاله ئې پوره کړی وی.

۲ــ د شپږ څلویښتمې مادی په حکم برابر دشوری په غړیتوب باندې دغوره کیدو جوګه وی.

۳ــ دحقوقو په علم ــ دحقوقو په ملی هدفونو او دافغانستان په حقوقی نظام باندی په پوره اندازه پوه وی.

باچا دستری محکمې یوغړی چه عمرئې له څلویښتو کم او له شپیتو زیات نه وی دقاضی القضات په حیث ټاکی

باچا کولی شی چه دقاضی القضات او ستری محکمې دغړو په مقرری باندې دمقرری له وخته هرلس کاله پس نوی نظر وکړی ــ ددی حکم او دیو سلو شپږمې مادی دحکم نه پرته په بل هیڅ ډول قاضی القضات او دستری محکمې غړی له خپلو وظیفو نه ویستل کیدلی نه شی.

دهغه حالت نه غیر چه په یوسل و شپږمه ماده کښې بیان شوی دی قاضی القضات او دسترې محکمې غړی دخدمت ددورې له ختمیدو نه وروسته تر عمره پورې دخدمت ددوری له ټولو مالی ښیګړو نه فائده اخلی.

دخدمت ددورې له ختمیدو نه وروسته قاضی القضات او دسترې محکمې غړې دحکومت مشر توب یا غړیتوب او ددولت ماموریت نه شی کولای.

قاضی القضات او دسترې محکمې غړې نه شی کولای چه د وظیفی دچلولو په موده کښې یا تر هغې وروسته په سیاسی ګوندونو کښې ګډون وکړې.

یوسل و شپږمه ماده ــ که چېرې د اولسی جرګې له دریمی برخې نه زیات غړې دوظیفی له اجرانه د را پورته شوی جرم په تور دقاضی القضات یا دستری محکمې دیوه یا څو تنو غړو دمحاکمې غوښتنه وکړی او جرګه د دوو برخو غړو درایو په اکثریت داغوښتنه ومنی نو دتورن لاس له کاره ویستل کیږې او دڅیړونکې ډلګی دټاکلو دپاره لویه جرګه جوړیږې ــ که چیرې لویه جرګه دډلګی درا پور له کتنی وروسته ددوو برخو غړو درایو په اکثریت دتورن محاکمه لازمه وبولی نو یو غړې په تورن باندې ددعوی سورولو او دا تو تنو یوه ډلګی

مادیکصدوسوم ــ تحقیق جرایم ازطرف مدعی العموم که جزء قوه اجرائیه دولت است مطابق به احکام قانون صورت میگیرد.

ماده یکصدوچهارم ــ بارعایت احکام این قانون اساسی قواعد مربوط به تشکیلات، و اجراآت محاکم وامور مربوط به قضات توسط قانون تنظیم میگردد. هدف عمده این قوانین توحید مرافق قضائی و توحید تشکیلات، صلاحیت وطرز العمل محاکمه میباشد.

ماده یکصدوپنجم ــ ستره محکمه مرکبست از نه عضو که از طرف پادشاه تعیین میشود.

پادشاه اعضای ستره محکمه را از بین اشخاص تعیین میکند که دارای اوصاف ذیل باشند:

۱ــ سی و پنج سالگی را تکمیل کرده باشد.

۲ــ اهلیت انتخاب شدن بعضویت شوری را مطابق بحکم ماده چهل وششم داشته باشد.

۳ــ از علم حقوق ــ اهداف ملی ــ حقوق و نظام حقوقی افغانستان آگاهی کافی داشته باشد.

پادشاه یکنفر از جملهٔ اعضای ستره محکمه را که سن آن از چهل کمتر و از شصت زیادتر نباشد به حیث قاضی القضات تعیین می نماید.

پادشاه میتواند برتعیین قاضی القضات و اعضای ستره محکمه بعد از مرور هرده سال از تاریخ تعیین شان بوظایف مذکور تجدید نظر بنماید. بارعایت این حکم وحکم ماده یکصدوششم قاضی القضات و اعضای ستره محکمه به هیچ وسیله دیگر از وظیفه شان برطرف نمیشوند.

باستثنای حالت مندرج ماده یکصدوششم قاضی القضات واعضای ستره محکمه بعد از ختم دوره خدمت برای بقیه مدت حیات از تمام امتیازات مالی دوره خدمت شان مستفید میشوند.

قاضی القضات و اعضای ستره محکمه نمیتوانند بعد از ختم دورهٔ خدمت شان رئیس یا اعضای حکومت، عضو شوری یا مامور دولت باشند.

قاضی القضات واعضای ستره محکمه نمیتوانند در مدت تصدی وظیفه و بعد از آن در احزاب سیاسی شمولیت ورزند.

ماده یکصدوششم هرگاه بیش از یک ثلث اعضای اولسی جرگه محاکمه قاضی القضات یا یك یا چند عضو ستره محکمه را براساس اتهام بجرم ناشی از اجرای وظیفه تقاضا نماید و جرگه مذکور این تقاضا را باکثریت دو ثلث اعضاء تصویب کند متهم از وظیفه سبکدوش میشود و لویه جرگه برای تعیین هیئت تحقیق دائر میگردد. هرگاه لویه جرگه بعد از مطالعه راپور هیئت باکثریت دو ثلث اعضاء محاکمه متهم را لازم بداند از بین اعضا یکنفر را جهت اقامه دعوی و هیئتی را مرکب از هشت نفر برای اجرای محاکمه تعیین میکند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمحاکمې دچلولودپاره تاکی ـ داډلګی دمشرانوجرګی دمشرپه مشرتوب دهغی جزائی محاکمی دتګ لارې سره سم تورن محاکمه کوي چه په ستره محکمه کښې پرې عمل کیږي اوکه چیرې په تورن باندې جرم ثابت شی نو دی دوظیفی نه معزولوی اوسزا ورکوی .

یوسل واوومه مادهـ ستره محکمه دافغانستان نهائی قضائی مرجع ده .

ستره محکمه ددې اساسی قانون اوقوانینودحکمونو سره سم دمحکمو اجراات او تشکیلات اوددولت قضائی چارې سموی ـ ستره محکمه دمحکمود اداری چارو دسمون دپاره ضروری لارې چارې برابروی .

د قضائی قوې بودجه دقاضی القضات له خوا دحکومت په سلاجوړیږي اودستری محکمی له منلووروسته ددولت دبودجی دیوې برخی په څیر دحکومت په لاس شورې ته وړاندې کیږي .

دقضائی قوې دبودجی دلګولو واك اختیار دسترې محکمی په لاس کښې دې .

دقضائی قوې دمامورینو اوټولو اداری کارکوونکو په باب د دولت د مامورینو اوټولو اداری کارکوونکو دقوانینو حکمونه نافذ دی خودوی ټاکل ـ اوچتول ـ عزل ـ پوښتیدل او تقاعد ورکول دقانون سره سم دسترې محکمی له پلوه کیږي .

اتم فصل

اداره

یوسل واتمه ماده ـ دافغانستان اداره ددې فصل دحکمونو سره سم دمرکزیت په اساس ولاړه ده ـ مرکزی اداره دقانون له مخی په یوشمیر اداری ـ یوکونو ـ باندې ویشله کیږی چه د هریوه مشری دیووزیر په لاس کښی ده .

دسیمه ایزې اداری یوك ولایت دې ـ دولایتونو شمیر سیمه ، برخی او تشکیلات دقانون له مخه ښودل کیږې .

یوسل ونهمه ماده ـ په هرولایت کښی یوه د ولایت جرګه جوړیږې دولایت دجرګی غړې د آزادو او عامو سماسمو اوپټو انتخاباتو له لارې دولایت دخلکو له خوا غوره کیږې .

دولایت جرګه دخپلو غړو له منځه یوتن دمشرپه توګه غوره کوی.

دولایت جرګه لکه چه په قانون کښی ښودل کیږې ددولت دانکشافی هدفونو په پوره کولو کښی برخه اخلی اوهم داجرګه دولایت دچارودښه کیدو اودولایت دعمومی اوضاعو دانکشاف دپاره دولایت حکومت ته سلاورکوی .

دولایت جرګه خپلی وظیفی دولایت د حکومت په ملګرتیا سرته رسوي .

دولایت جرګی دغړو لپاره دقانون له پلوه مناسب معاش ټاکل کیږي .

این هیئت تحت ریاست رئیس مشرانو جرگه متهم را مطابق به طرز العمل محاکمه جزائی که درستره محکمه تطبیق میگردد محاکمه می نماید ودرصورتیکه جرم متهم ثابت شود اورااز وظیفه عزل کرده به جزاء محکوم میسازد.

ماده یکصدوهفتم ستره محکمه مرجع نهای قضائی افغانستان است .

ستره محکمه تشکیلات واجراآت محاکم وامورقضائی دولت رامطابق به احکام این قانون اساسی وقوانین تنظیم مینماید .

ستره محکمه تدابیرلازم را جهت تنظیم امور اداری محاکم اتخاذ میکند .

بودجه قوهٔ قضائیه ازطرف قاضی القضات بمشوره حکومت ترتیب گردیده بعدازموافقه ستره محکمه بحیث یك جزء بودجه دولت توسط حکومت به شوری تقدیم میشود.

تطبیق بودجه قوه قضائیه ازصلاحیت ستره محکمه میباشد درمورد مامورین وسائرکارکنان اداری قوه قضائیه احکام قوانین مربوط به مامورین وسائرکارکنان اداری دولت نافذ میباشد . ولی تعیین ـ ترفیع ـ عزل ـ مواخذه وتقاعد شان توسط ستره محکمه بروفق قانون صورت میگیرد .

فصل هشتم

اداره

ماده یکصدوهشتم ـ ادارهٔ افغانستان براصل مرکزیت مطابق به احکام این فصل استوار است .

اداره مرکزی بموجب قانون بیك عده واحدهای اداری منقسم میگردد که درراس هر کدام آن یکنفروزیر قرار دارد.

واحد اداره محلی ولایت است . تعداد ، ساحه اجزا وتشکیلات ولایت توسط قانون تنظیم میگردد .

ماده یکصدونهم ـ درهرولایت یك ولایت جرگه تشکیل میشود .

اعضای ولایت جرگه توسط انتخابات آزاد ـ عمومی ـ مستقیم وسری ازطرف ساکنین ولایت انتخاب میگردد .

ولایت جرگه یکنفراز اعضای خودرا بحیث رئیس انتخاب مینماید .

ولایت جرگه درتامین اهداف انکشافی دولت بنحویکه درقوانین تصریح میگردد سهم میگیرد. همچنین این جرگه برای بهبود امور وانکشاف اوضاع عمومی ولایت به حکومت ولایت مشوره میدهد .

ولایت جرگه وظائف خود را به همکاری حکومت ولایت اجرا منماید .

برای اعضای ولایت جرگه معاش مناسب توسط قانون تعیین میگردد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوسل ولسمه ماده – دسیمه ایزې اداری دسمون دپاره داسې قوانین جوړیږی چه په هغو کښې ددې فصل دحکمونو رعایت کیږی ددی قوانینو په مقصدونو کښې یو داهم دی چه داقسم جرګی ترکلیو پورې وغځیږی اوپه سیمه ایزه اداره کښې ددوی دورځ په ورځ زیاتیدونکی ګډون مطلب پوره شی .

یوسل ویوولسمه ماده – دښاری چارو داداری دپاره ښاروالی جوړیږی دښاروالیو ټولنی دآزادو – عامو – پټواو سماسوانتخاباتو له لارې جوړیږی .

ددې فصل دحکمونو درعایت سره په ښاروالی پورې ترلې چارې دقانون له پلوه سمبیږی .

یوسل ودولسمه ماده – اداری وظیفې داداری مامورینو اونورو کارکوونکو په لاس پرځای کیږی

دمامورینو اونورو اداری کارکوونکو دپاره دقانون له مخه مناسب معاش ټاکل کیږی .

د مامورینو او نورو اداری کارکوونکو حقونه او وظیفې په قانون کښې ښودل کیږی .

نهم فصل

داضطرار حالت

یوسل ودیارلسمه ماده – که چیری دجنګ – د جنګ دخطر دسختی الی ګولی یابل دغسی حالت له کبله چه مملکت ته خطره راپورته کړی اود خپلواکۍ اوملی ژوند ساتنه په هغه لارچه دی اساسی قانون ښودلی ده ناممکنه شی نودباچا له خواد اضطرار حالت اعلامیږی

که دا ضطرار حالت له دریو میاشتو نه اوږدښی نودهغه دجاری ساتلو د پاره دلویې جرګې منښه شرطده .

یوسل وڅوارلسمه ماده – داضطرار په حالت کښې باچا اختیار لری چه دشوری ټول یا ځینی واکونه دحکومت په لاس کښې ورکړی .

یوسل و پنځلسمه ماده – د اضطرار په حالت کښې حکومت کولی شی چه دستری محکمې دموافقې اخستلو نه وروسته داساسی قانون د لاندنیو حکمونو چلند دتقنینی فرمانونو له مخه یا وځنډوی اویا پری قیدونه ولګوی :

۱ـ د اتو یشتمی مادی دلمړی فقری حکم .
۲ـ دنهه ویشتمی مادی ددریمې فقری حکم .
۳ـ ددیرشمی مادی د دویمې فقری حکم .
٤ـ ددوه دیرشمی مادی د لومړی فقری حکم .
٥ـ ددرې دیرشمی مادی د لومړی فقری حکم .

یوسل وشپاړسمه ماده – د اضطرار په حالت کښې باچا پایتخت دکابل دښار نه بل ځای ته موقتاً لیږدولی شی .

یوسل اوولسمه ماده – که چیری دولسی جرګی تقنینی دوره یا د مشرانو جرګې دځینو غړو دخدمت دوره دا ضطرار د حالت په موده کښې ختمه شی باچا کولی شی چه نوی

ماده یکصدودهم – برای تنظیم امورمربوط به اداره محلی قوانین وضع میگردد که درآن اصول مندرج این فصل رعایت میشود.

ازجمله اهداف این قوانین تعمیم جرگه ها تا درجه قری وتأمین اشتراك روزافزون آن دراداره محلی میباشد.

ماده یکصدویازدهم – برای اداره امورشهری ښاروالی ها تشکیل میشود. مجالس ښاروالی ازطریق انتخابات آزاد عمومی مستقیم وسری تاسیس میگردد . بارعایت احکام این فصل امورمربوط به ښاروالی ها توسط قانون تنظیم میگردد.

ماده یکصدودوازدهم – وظائف اداره توسط مامورین وسایر کارکنان اداری اجرا میشود .

برای مامورین وسائر کارکنان اداری معاش مناسب توسط قانون تعیین میگردد .

حقوق ووظائف مامورین وسائر کارکنان اداری توسط قانون تنظیم میشود.

فصل نهم

حالت اضطرار

ماده یکصدوسیزدهم – هرگاه بعلت حرب، خطرحرب، اغتشاش وخیم یاحالت مماثلی که مملکت راباخطر مواجعه سازد حفظ استقلال وحیات ملی از مجرایکه درقانون اساسی تعیین شده ناممکن گردد حالت اضطرار ازطرف پادشاه اعلان میشود.

هرگاه حالت اضطرار بیش ازسه ماه دوام نماید برای تمدید آن موافقت لویه جرگه شرط است .

ماده یکصدوچاردهم – درحالت اضطرار پادشاه میتواند تمام یا بعضی صلاحیت های شوری رابحکومت انتقال دهد .

ماده یکصدوپانزدهم – درحالت اضطرار حکومت میتواند بعد از موافقه ستره محکمه تنفیذ احکام ذیل این قانون اساسی را توسط فرامین تقنینی معطل سازد یا بران قیودی وضع نماید:

۱/حکم فقره اول ماده بیست وهشتم
۲/حکم فقره سوم ماده بیست ونهم
۳/حکم فقره دوم ماده سیم
٤/حکم فقره اول ماده سی ودوم
٥/ حکم فقره اول ماده سی وسوم

ماده یکصدوشانزدهم – درحالت اضطرار پادشاه میتواند پایتخت رابه محل دیگری غیر ازشهر کابل موقتاً انتقال دهد .

ماده یکصدوهفدهم – هرگاه دوره تقنینیه اولسی جرگه یا دوره خدمت یك قسمت ازاعضای مشرانو جرگه دراثنای حالت اضطرار ختم شود پادشاه میتواند اجرای انتخابات جدید راملتوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

انتخابات وځنډوي او د اولسي جرگي تقنيني دوره يا د مشرانو جرگي د نومو ړو غړو د خدمت دوره د اضطرار حالت تر پايه اوږده کا ندي ـ نوي انتخابات د اضطرار د حالت په ختم پسي سملاسي اجراء کيږي .

يو سل واتلسمه ماده ـ د اضطرار په حالت کښي اساسي قانون نه تعديليږي .

يو سل و نو لسمه ماده ـ د اضطرار د حالت له ختميدو سره جوخت ټول هغه اقدامات چه د يو سل و پنځلسمي مادي له مخه شوي وي له اعتباره پريوځي . هغه اقدامات چه د يو سل وڅوارلسمي مادي له مخه شوي وي د اضطرار د حالت له ختميدو وروسته د شوري د لومړي غونډي له نيټي نه په يوه مياشت کښي د نته د شوري ته وړاندي کيږي او که چيري شوري هغه و نه مني نو له اعتباره غورځيږي .

که چيري د اضطرار په حالت کښي داسي يو حکومت جوړ شوي وي چه د يو سل وڅوارلسمي مادي له مخه يي د اولسي جرگي د باور رايه نه وي اخيستي نو د اضطرار د حالت په ختميدو پسي سملاسي په حکومت باندي د باور د رائي موضوع په اولسي جرگه کښي د بحث لاندي راځي او فيصله وړباندي کيږي

لسم فصل

تعديل

يو سل وشلمه ماده ـ د دي اساسي قانون د حکمو نو سره سم د اسلام د پيروي اصل او د مشروطه باچائي اساس او په اتمه ماده کښي راغلي ارزښتو نه تعديل کيدلی نه شي .

د اساسي قانون نوري برخي د وزيرانو د ټولني يا د ولسي جرگي يا مشرانو جرگي د دريمي برخي غړو په پيشنهاد د دي فصل د حکمو سره سم تعديل کيدی شي .

يو سل و يو و يشتمه ماده ـ د تعديل پيشنهاد لويه جرگه گوري او که چيري د لويي جرگي د غړو اکثريت د تعديل ضروت ومني نو د خپلو غړو له منځه يوه ډلگۍ د تعديل د طرحي تيا رولو د پاره ټاکي ـ دا ډلگۍ د وزيرانو د ټولني او ستري محکمي په سلا طرح جوړوي او لويي جرگي ته ئي وړاندي کوي .

که چيري لويه جرگه د غړو په اکثريت د تعديل طرح ومني نو طرح باچا ته وړاندي کيږي ـ باچا شوري ماتوي د تعديل د طرحي نه ټول اولس خبروي او د نويو انتخاباتو تاريخ اعلانوي ـ د شوري له ماتيدو نه وروسته د څلورو مياشتو په موده کښي د ننه نوي انتخابات کيږي .

يو سل ودوه ويشتمه ماده ـ د شوري په پرانستلو او د حکومت جوړيدو پسي سم باچا لويه جرگه راغواړي ـ لويه جرگه د تعديل طرح گوري او متن يي مني او يا ئي نه مني د لوئي جرگي تصويب په دي باب د غړو د دوو برخو په اکثريت کيږي او د باچا په ښکولو نافذ کيږي .

ماده یکصدو هژدهم ـ در حالت اضطرار قانون اساسی تعدیل نمیشود .

ماده یکصدو نزدهم ـ در ختم حالت اضطرار اقداماتیکه بر اساس ماده یکصدو پانزدهم بعمل آمده بلافاصله از اعتبار ساقط میشود .

اقداماتیکه بر اساس حکم ماده یکصدو چاردهم از طرف حکومت بعمل آمده در مدت یکماه از تاریخ دائر شدن نخستین جلسه شوری بعد از ختم حالت اضطرار به شوری ارائه میشود و در صورتیکه شوری آنرا رد کند از اعتبار ساقط میگردد .

هرگاه در حالت اضطرار حکومتی تشکیل شده باشد که در اثر تطبیق ماده یکصدو چاردهم رای اعتماد اولسی جرگه را حاصل نکرده باشد موضوع رای اعتماد بر حکومت بلافاصله بعد از ختم حالت اضطرار در اولسی جرگه مورد مباحثه قرار گرفته راجع به آن تصمیم اتخاذ میشود.

فصل دهم

تعدیل

ماده یکصدو بیستم ـ اصل پیروی از اساسات اسلام ـ اساس پادشاهی مشروطه مطابق به احکام این قانون اساسی وارزش های مندرج ماده هشتم تعدیل نمیشود.

تعدیل دیگر محتویات قانون اساسی به پیشنهاد مجلس وزراء یا یك ثلث از اعضای اولسی جرگه یا مشرانو جرگه مطابق به احکام این فصل صورت میگیرد.

ماده یکصدو بیست و یکم ـ پیشنهاد تعدیل را لویه جرگه مطالعه میکند و در صورتیکه اکثریت اعضای آن ضرورت تعدیل را تصویب کند هیئتی از بین اعضاء جهت تهیه طرح تعدیل تعیین مینماید این هیئت طرح تعدیل را به مشوره مجلس وزراء وستره محکمه تهیه نموده به لویه جرگه تقدیم میکند.

هرگاه لویه جرگه باکثریت اعضاء طرح تعدیل را تصویب کند طرح به پادشاه تقدیم میشود پادشاه شوری را منحل ساخته طرح تعدیل را باطلاع عامه میرساند و تاریخ انتخابات مجدد را اعلام میکند. انتخابات مجدد در خلال چار ماه از تاریخ انحلال شوری انجام می یابد .

ماده یکصدو بیست و دوم ـ به تعقیب افتتاح شوری و تشکیل حکومت پادشاه لویه جرگه را دائر میکند. لویه جرگه طرح تعدیل را مطالعه کرده متن آنرا قبول یا رد مینماید. تصویب لویه جرگه درین مورد به اکثریت دو ثلث اعضاء اتخاذ میشود و بعد از توشیح پادشاه نافذ میگردد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوولسم فصل

انتقالی حکمونه

یوسلودرویشتمه ماده ــ ددې فصل دمحتویاتو له رعایت سره ددې اساسي قانون حکمونه له هغه تاریخ نه نافذ کیږي چه د باچا له پلوه ښکولې او اعلام شي .

یوسلاوڅلیرویشتمه ماده ــ د باچا له پلوه ددې اساسي قانون داعلامید و نه وروسته دملي شوری او داعیانو مجلسونه ړنګیدلی ګڼل کیږي .

یوسلوپنځه ویشتمه ماده ــ نوې شوری د ۱۳٤٤ هجری شمسي کال د میزان په دوه ویشتمه ورځ پرانستله کیږي .

ددې اساسي قانون داعلاېدو او دنوې شوری د پرانستلو ترمنځ موده دانتقال دوره ګڼل کیږي .

دانتقال په دوره کښې دشوری واک اختیار حکومت ته سپارل کیږي .

هغه تقنیني فرمانونه چه دانتقال په دوره کښې ددې فصل په حکمونو برابر راوځي داووه اویایمې مادې دحکم سره سم شوری ته سپودل کیږي .

که چیرې دانتقالي دورې په موده کښې یوداسې حالت پیداشي چه ددې اساسي قانون دحکمونو سره سم دلویې جرګې دائریدل غواړي نو دشوری او اعیانو ړنګ شوي مجالسونه رابلل کیږي او داته او یایمې مادې سره سم لویه جرګه جوړیږي . څرنګه چه دنوموړي حالت در اپیدا کیدو په وخت کښې لا دولایاتو جرګې نه دي جوړې شوې نوځکه لویه جرګه بې دولایاتو دجرګو له مشرانو څخه جوړیږي .

یوسلوشپږویشتمه ماده ــ په انتقالي دوره کښې دحکومت په وظایفو کښې دا چارې شاملې دي :

۱/ چه دانتخاباتو ــ اساسي تشکیلاتو ــ مطبوعاتو او دقضائي واک اختیار او تشکیلاتو په باب تقنیني فرمانونه جوړ او دښکولو دپاره ئې باچا ته وړاندې کړي .

۲/ چه دسیاسي ګوندونو او ولایتي جرګو دقوانینو مسودې تیاري او هغه شوری ته ئې وړاندې کړي چه دانتقالي دورې نه وروسته جوړیږي .

۳/ چه ددې اساسي قانون د حکمونو دعملي کولو دپاره ضروري اقدامات وکړي .

یوسلواوه ویشتمه ماده ــ ستره محکمه د ۱۳٤٦ هجری شمسي کول دمیزان په دوه ویشتمه نیټه جوړیږي .

که چیرې دانتقالي دورې په موده کښې ددې اساسي قانون د پنځلسمې ــ اوولسمې ــ یوویشتمې ــ دوه و یشتمې او یوسل و پنځلسمې مادې دعملي کولو ضرورت پیښ شي نو ددغو مادو حکمونه دسترې محکمې یا قاضی القضات دګډون نه پرته عملي کیږي .

ددې اساسي قانون دنافذ کیدو او دسترې محکمې دجوړیدو ترمنځ موده کښې باچا صلاحیت لري دسترې محکمې د وظیفو داجراء دتاءمین لپاره ضروري تدبیرونه برابر کړي .

یوسلواته ویشتمه ماده ــ تول هغه قوانین چه ددې اساسي قانون دنافذ کیدو نه مخکې منځ ته راوتلي دي په دې شرط نافذ ګڼل کیږي چه ددې اساسي قانون له حکمونو سره تناقض و نه لري او نویو قوانینو لغو کړي نه وي .

فصل یازدهم

احکام انتقالی

ماده یکصدو بیست وسوم ـ بارعایت محتویات این فصل ، احکام این قانون اساسی از تاریخ توشیح و اعلام از طرف پادشاه نافذ میگردد .

ماده یکصدو بیست وچارم ــ بعداز آنکه پادشاه این قانون اساسی را اعلام نماید مجلسین شوری ملی و اعیان منحل شناخته میشوند .

ماده یکصدو بیست و پنجم ــ شوری جدید روز بیست و دوم میزان ۱۳٤٤ هجری شمسی افتتاح میگردد .

مدت بین تاریخ اعلام این قانون اساسی و افتتاح شوری جدید دورهٔ انتقال شمرده میشود .

در دورهٔ انتقال صلاحیت شوری به حکومت تفویض میگردد .

فرامین تقنینی ایکه درخلال دوره انتقال بروفق احکام این فصل صادر میگردد مطابق به احکام ماده هفتادو هفتم به شوری ارائه میشود .

اگر در اثنای دوره انتقال یکی از حالاتی ظهور نماید که برطبق احکام این قانون اساسی وجود لویه جرگه را ایجاب میکند مجلسین منحل شدهٔ شوری ملی و اعیان دعوت گردیده لویه جرگه بر طبق ماده هفتاد و هشتم دایر میشود چون در موقع ظهور یکی از حالات مذکور هنوز جرگه های ولایات بوجود نیامده لویه جرگه بدون وجود روسای جرگه های ولایات تشکیل میگردد .

ماده یکصدو بیست وششم ــ در دوره انتقال از جمله وظائف حکومت است که :

۱ـ فرامین تقنینی مربوط به انتخابات تشکیلات ، اساسی ، مطبوعات و تشکیلات و صلاحیت قضائی را ترتیب نموده به پادشاه جهت توشیح تقدیم کند .

۲ـ مسوده قوانین مربوط به احزاب سیاسی و جرگه های ولایات را تهیه نموده به شوری ایکه بعداز ختم دورهٔ انتقال دائر میگردد ، تقدیم کند .

۳ـ تدابیر لازم را جهت آماده ساختن زمینه برای تطبیق احکام این قانون اساسی اتخاذ نماید .

ماده یکصدو بیست وهفتم ـ ستره محکمه روز بیست و دوم میزان ۱۳٤٦ هجری شمسی تشکیل میگردد .

هرگاه در اثنای دوره انتقالی به تطبیق مواد پانزدهم ـ هفدهم ـ نزدهم ـ بیست و یکم ـ بیست و دوم و یکصدو پانزدهم این قانون اساسی ضرورت بیفتد ـ احکام مواد مذکور بدون شمول ستره محکمه یا قاضی القضات تطبیق میگردد .

درمدت بین تاریخ نفاذ این قانون اساسی و تشکیل ستره محکمه پادشاه صلاحیت دارد بمنظور تأمین اجرای وظائف ستره محکمه تدابیر لازم اتخاذ نماید .

ماده یکصدو بیست وهشتم ــ قوانینیکه قبل از تاریخ نفاذ این قانون اساسی صادر گردیده بشرطی نافذ شمرده میشود که مناقض احکام این قانون اساسی نبوده و قوانین جدید آنرا الغاء نکرده باشد .

(دپوهنی مطبعه)

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library